ΈΤΟΣ Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΑΡΙΘ. 78

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον.
Ἑλληνικὴ σπογγαλιεία, ὑπὸ Ν. Γ. ΖΟΥΡΟΥΔΗ Συμαίου.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Τὰ δύο σκέλεθρα (διήγημα) ὑπὸ ΑΝΔΡΕΑ Δ.Κ.
Δράμα ἐν Μεξικῷ. (Διήγημα).
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
Βιβλιογραφία.
Ἐπιστολαὶ Ι. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝΟΣ καὶ ΣΠ. ΒΙΣΗ.
Δύναται τὸ τηλέφωνον ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν τηλέγραφον;
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων. (Πότε καὶ ὑπὸ τίνος εἰσήχθη ἡ καλλιέργειά καὶ ἡ χρῆσις τῆς πατάτας ἐν Καλαβρύτοις; — Προσέχετε εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα. — Γερμανικὴ διασπορὰ κτλ.).
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις. — Λύσεις—Λύται.
Ἀλληλογραφία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ λειψάνου Βαρθολομαίου τοῦ Ἀποστόλου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1824. Ἡ μεταξὺ Κῶ καὶ Μπουδρουμίου (ἀρχ. Ἁλικαρνασσοῦ) ναυμαχία καταπαύει.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΑ[1]

Ἡ Σύμη

Ἡ *Σύμη* ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ τῶν πολυαρίθμων λιμένων, δι' ὧν ἐπροίκισεν αὐτὴν ἡ φύσις, ἐκ παλαιτάτων χρόνων μνημονεύεται ὡς ναυτικὴ μᾶλλον ἢ γεωργική.

Ὁ Ὅμηρος μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡρώων, οἵτινες ἦλθον ὑπὸ τὸ Ἴλιον κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἐξυμνεῖ διὰ τῶν ἑξῆς στίχων καὶ Νιρέα τὸν βασιλέα τῆς Σύμης.

«Νιρεὺς δ' αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας ἔΐσας.
Νιρεύς, Ἀγλαΐης υἱὸς Χαρόποιό τ' ἄνακτος,
Νιρεύς, ὦ; κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν
Τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα.
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦην, παῦρος δέ οἱ εἵπετο λαός.»

Μετὰ τὸν Ὅμηρον ὀλίγοι συγγραφεῖς ἐποιήσαντο περὶ τῆς νήσου μνείαν.

Ὁ δὲ Θεόφραστος, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι, ἐπίσημον ὀνομάζει τὴν Σύμην διὰ τὰς μαχίμους πέρδικας αὐτῆς μᾶλλον ἢ διὰ τοὺς κατοίκους.

Μνημεῖα μαρτυροῦντα παρελθόντας χρόνους εὐκλείας καὶ δόξης οὐδόλως σώζονται. Ἐὰν δὲ σώζωνται καί τινα, ἀναφέρονται εἰς ἐποχὰς μεταγενεστέρας Βυζαντιακάς. Πρὸ ἡμερῶν μόλις ἀνευρέθη ἀνάγλυφον, προσόμοιον τῷ Ἀριστίονι τοῦ Θησείου, τέχνης μετρίας, ἀλλ' ἀρχαιότατον, ἀναγόμενον εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ 490—550 π. Χ. ἐποχήν. Ἴσως εἶνε τὸ μόνον ἀρχαιολογικὸν κειμήλιον, ὅπερ μέχρι τοῦδε κέκτηται ἡ πατρίς μου. Πήλινα ἀγγεῖα ἀνευρέθησαν παμπληθῆ, ἀλλὰ πάντα εἰς χριστιανικήν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐποχὴν ἀναγόμενα.

Ἡ νῆσος, ὡς σύμπασα ἡ μικρασιατικὴ παραλία, ἀνέκαθεν μαστίζεται ὑπὸ σεισμῶν, οἵτινες ἴσως συνέτειναν εἰς τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς, πολλάκις αὐτὴν ἐρημώσαντες· φαίνεται δὲ ὅτι ὑπέστη καὶ πολλὰς γεωλογικὰς μεταβολάς.

Θέσις *Ἐμποριὸς* καλουμένη, ἔνθα ἀνευρέθη τὸ εἰρημένον ἀνάγλυφον, καὶ ἔνθα σώζονται καί τινα ἄλλα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀρχαῖα ἐρείπια, δεικνύει ἀπὸ πολλῶν χρόνων σημεῖα καταβυθίσεως. Φαίνονται δὲ καί τινα ἐρείπια παρὰ τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Οἱ νῦν κάτοικοι τῆς νήσου συμποσοῦνται εἰς 13—14 χιλιάδας, οἵτινες πάντες σχεδὸν καταγίνονται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν *ἁλιείαν τῶν σπόγγων*.

Οἱ σπόγγοι

Οἱ σπόγγοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ζωοφύτων, ζῶσι δὲ ὑπὸ τὴν θάλασσαν, προσκεκολλημένοι ἐπὶ τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης βράχων ἢ ὀγκολίθων, οὐδέποτε δὲ προσκολλῶνται ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Οἱ σπόγγοι γενικώτερον διαιροῦνται εἰς σπόγγους λίθινον καὶ κεράτινον σκελετὸν περιέχοντας. Οἱ τελευταῖοι, οἱ καὶ κοινοὶ σπόγγοι, εἰδικώτερον διαιροῦνται εἰς κοινοὺς σπόγγους (χονδρὰ) καὶ εἰς ψαθύρια (μελάθια ἢ ψιλά).

Ἡ πατρὶς τῶν κοινῶν σπόγγων εἶναι ἡ Μεσόγειος θάλασσα καὶ κυρίως τὰ παράλια τῆς βορείου Ἀφρικῆς καὶ Συρίας. Σπόγγοι παράγονται καὶ ἀλλαχοῦ ὡς ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ πολὺ κατωτέρας ἀξίας.

Ἡ τιμὴ αὐτῶν εἶναι ἀνάλογος τοῦ εἴδους. Τὸ *ψιλέν*, ὃ καὶ πολυτιμότερον, τιμᾶται συνήθως 30—35 δραχ. ἡ ὀκά· τὸ δὲ *χονδρὸν* 20—30 δραχ. Ἀλλὰ ἡ τιμὴ αὐτῶν πάσχει αὐξομειώσεις, ὡς ἐξαρτωμένη ἐκ τῶν ἀγορῶν τῆς Εὐρώπης.

Μεσάζοντα εἴδη τῶν σπόγγων ὑπάρχουσι πλεῖστα, ὡς ἡ *τσιμοῦχα*, ὁμοία τῷ ψιλῷ κατὰ τὴν θέαν, ἀλλὰ πολὺ σκληροτέρα πασῶν.

Ἡ σπογγαλιεία

Εἰς τὴν ἐξαγωγήν, ἐκτὸς τῶν Συμαίων, καταγίνονται καὶ πολλοὶ ἄλλοι νησιῶται, ὡς οἱ Καλύμνιοι, Χαλκῖται καὶ Καστελλορρίζιοι.

Ἡ σπογγαλιεία ἐξετάθη ἀπό τινων ἐτῶν καὶ εἰς Ὕδραν, εἰς Αἴγιναν καὶ εἰς ἄλλας ναυτικὰς τῆς Ἑλλάδος νήσους.

Ἡ ἐργασία αὕτη πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἀκριβῶς ἐξετελεῖτο διὰ τῶν κοινῶν δυτῶν, τῶν σπογγαλιευτικῶν σαγηνῶν καὶ τῶν καμάκων· βραδύτερον ὅμως διὰ τῆς κατὰ τὸ 1865 ἐφευρέσεως τῆς καταδυτικῆς μηχανῆς, οἱ προρρηθέντες τρόποι περιωρίσθησαν στενώτατα· ἡ δὲ σπογγαλιεία ἔλαβεν ἔκτοτε σπουδαίας διαστάσεις. Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἐπήνεγκε ῥιζικὰς τροποποιήσεις ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν νησιωτῶν.

Τὸ χρῆμα ἤρχετο ἀφθονώτερον εἰς τὸν τόπον, ἄνθρωποι πρότερον ἔνδεεῖς καὶ ἄποροι, ἐγένοντο κύριοι οὐκ εὐκαταφρονήτων κεφαλαίων. Ἀλλὰ καὶ πόσον πλῆθος ἀνθρώπων δὲν ἔμεινεν ἔξω τοῦ νυμφῶνος ἐκ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς; Οἱ πρότερον εὐδαίμονες θεωρούμενοι δῦται καὶ ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων κατοίκων μακαριζόμενοι, ὡς ἐκ τῆς ἕνεκα τῶν καταδυτικῶν μηχανῶν ἐπελθούσης ἀφθονίας τοῦ προϊόντος τῶν σπόγγων, καὶ ἡ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀφθονίας ἔκπτωσις αὐτοῦ, κατέστησαν δυστυχεῖς, μόλις τὰ πρὸς τὸ ζῆν ποριζόμενοι.

Αἱ καταδυτικαὶ μηχαναὶ ἀντεπροσώπευον τὸ μειονοψηφοῦν μέρος τῶν κατοίκων, ἐνῷ οἱ κοινοὶ δῦται ἦσαν οἱ περισσότεροι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο χειρότερον. Τὸ προϊὸν ὡς ἐκ τῆς τελειότητος τῶν πρὸς ἐξαγωγὴν μέσων ἐξήγετο ἐκ τῆς ἀπεράντου Μεσογείου μετὰ περισσοτέρας ζέσεως καὶ εὐκολίας. Νῆσοι πρότερον ναυτικαὶ ἢ γεωργικαὶ (ὡς ἡ Αἴγινα) μετεβλήθησαν εἰς σπογγαλιευτικάς. Παντοῦ τὸ προϊὸν ἀνεζήτουν. Τὸ προϊόν, πολλῶν ὄντων τῶν ἀναζητούντων, δὲν ἐπρόφθανε νὰ λάβῃ τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν καὶ τέλος κατέστη σπάνιον. Αἱ σπογγαλιευτικαὶ μηχαναὶ ἐξῆγον τὸ μέχρι τριάκοντα ὀργυιῶν βάθους εὑρισκόμενον προϊόν, ἀφίνουσαι τὸ μέχρι τεσσαράκοντα εἰς τοὺς πτωχοὺς δύτας.

Οἱ κοινοὶ δῦται

Ἡ διὰ τῶν κοινῶν δυτῶν ἐργασία ἐκτελεῖται τὸ θέρος ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου.

Οἱ δῦται ἄρχονται προπαρασκευαζόμενοι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Φεβρουαρίου ἢ Μαρτίου. Τὸ πλήρωμα τοῦ πλοιαρίου αὐτῶν ἀποτελοῦσι πέντε δῦται, δύο ναῦται (κωπηλάται) καὶ εἷς ναυτόπαις. Οἱ δῦται ἐκλέγουσι τὸν πλοίαρχον μεταξὺ αὐτῶν, ἀναλόγως τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. Συνήθως ἐκλέγεται πλοίαρχος ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πλοίου ἢ καὶ ὁ μείζονα κεφάλαια πρὸς ἐφοδιασμὸν καταθέτων. Ἕκαστος τῶν δυτῶν μετέχει ἀναλόγως ἐκ τοῦ κέρδους τῆς ἐργασίας ἢ τῆς ζημίας, τῶν ναυτῶν καὶ τοῦ παιδὸς ἐμμίσθως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπηρετούντων.

[1] Εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς διατριβῆς ταύτης προέβην κατὰ προτροπὴν τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου κ. Γ. Μανούσου.

Τὰ πρὸς ἐφοπλισμὸν γενικῶς τῶν σπογγαλιευτικῶν πλοιαρίων ἀναγκαῖα κεφάλαια συνήθως καταβάλλουσι κεφαλαιοῦχοι, οἵτινες καὶ ἐφοπλισταὶ καλοῦνται, ἐπὶ βαρυτάτῳ τόκῳ πρὸς 24 % κατ' ἔτος. Οἱ εὔποροι ὅμως τῶν δυτῶν, ἐκ τῶν ἰδίων καταβάλλοντες τὰ ἀναγκαῖα ποσὰ δὲν καταφεύγουσιν εἰς τοὺς ἀνωτέρω τοκογλύφους.

Ὁ ἐφοπλισμὸς συνίσταται τὸ μὲν εἰς τὴν διὰ πίσσης καὶ στέκτος ἐπίχρισιν τῶν ὑφάλων μερῶν τοῦ πλοίου, εἰς τὴν διὰ ποικίλων χρωμάτων τῶν ἐξάλων μερῶν αὐτοῦ χρῶσιν καὶ τὸν ἐξαρτυσμὸν τῶν ἱστῶν καὶ ἱστίων· τὸ δὲ εἰς τὴν διὰ τὴν ἐξάμηνον αὐτῶν ἀπουσίαν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων τροφῶν καὶ σιτίων. Ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκογενείας αὐτῶν οἱ εἰς τὸ μακρὸν τοῦτο ταξείδιον ἐκκινοῦντες δὲν παραμελοῦσι νὰ ἐφοδιάζωσι διὰ τροφῶν καὶ χρημάτων.

Ἡ ἀναχώρησις

Ἰδοὺ ἔφθασεν ὁ Μάϊος. Τὸ πλοῖον εἶνε ἕτοιμον· τὸ δ' ἐν τῷ κύτει πιέζον τὰ πλευρὰ αὐτοῦ ἔρμα δίδει τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ στάσιν. Ἱερεὺς κρατῶν σταυρὸν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ κλωνίον βασιλικοῦ διὰ τῆς ἑτέρας, ἁγιάζει τὸ πλοῖον, ἐνῷ περὶξ αὐτοῦ μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας προσεύχονται ἡλιοκαεῖς ὄψεις, ὅπως εὐοδώσῃ αὐτοὺς ὁ Ὕψιστος εἰς τὸ κιδυνῶδες αὐτὸ ταξείδιον.

Ἐπὶ τῆς προκυμαίας ἱστάμεναι μόλις πρὸ ὀλίγου ἐλθοῦσαι σύζυγοι, μητέρες καὶ ἀδελφαί, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βακτηριῶν στηριζόμενοι παλιότριχοι πατέρες, ὑπὸ τοῦ γήρατος καμφθέντες, συνενοῦσι τὰς εὐχάς των.

Ἡ σημαία ἐπὶ τῶν ἁπλῶν ἀνηρτημένη ἀπὸ τῆς πρῴας προαναγγέλλει τὴν ἐπικειμένην ἀναχώρησιν. Τὸ σημεῖον δίδεται, τὰ ἱστία ἡμιαναπετάννυνται, ἡ ἄγκυρα ἀνασπᾶται, τὸ δὲ πλοῖον ἐξέρχεται ἀνοικτά. Ὅλοι εἶνε παρόντες, ἐκτὸς τοῦ πλοιάρχου, ὅστις καὶ αὐτὸς περιμένεται ἐκ τοῦ Ὑγιεινομείου, ἔνθα πρὸ ὀλίγου μετέβη ὅπως λάβῃ τὴν κεκανονισμένην ὑγιεινομικὴν ἄδειαν. Ἰδοὺ ἔρχεται μακρόθεν ἐπιβαίνων τῆς μικρᾶς λέμβου αὐτοῦ.

Οἱ ἀπὸ πρῴας ἐκ διαλειμμάτων πυροβολισμοὶ διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας, καθίστανται πυκνότεροι, τὰ ἱστία ἀναπετάννυνται ἐντελῶς, οἱ κωπηλάται ἄρχονται τοῦ ἔργου των, ὁ πλοίαρχος ἔφθασε, τὸ πλοῖον ἀνάγεται εἰς τὸ πέλαγος. Οἱ ἐν τῇ προκυμαίᾳ ἱστάμενοι ἐπί τινα χρόνον παρακολουθοῦσι τὸ πλοῖον διὰ τῶν βλεμμάτων, ἀποπέμποντες αὐτὸ διὰ τῶν θερμοτέρων εὐχῶν των· εἶνε πολὺ μακράν, δὲν βλέπουσιν· ἡ ἐν σημεῖον· ἡ νὺξ ἐπέρχεται, τὸ δὲ πλοῖον παρακάμπτει τὸ πρὸ τοῦ λιμένος ἀκρωτήριον. Ἐπιστρέφουσιν οἴκαδε βεβαρημένην ἔχοντες τὴν καρδίαν, πλὴν οὐχὶ ἄνευ ἐλπίδων.

Ἡ ἄφιξις.

Μετὰ πλοῦν 5 ἢ 8 ἡμερῶν οὐχὶ ἄλυπον καὶ ἄνευ κινδύνων, ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, ὅστις, ὡς προείπομεν, εἶνε τὰ παράλια τῆς βορείου Ἀφρικῆς, Συρίας, Κρήτης, Κύπρου, κ.λ.π. Ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῶν δὲν ἄρχονται ἀμέσως τῆς ἐργασίας των, ἢ μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν πρὸς ἀνάπαυσιν ἡμερῶν. Οὐδέποτε κατάρχονται τῶν ἐργασιῶν Τρίτην ἢ Σάββατον, ὡς ἀποφράδας αὐτὰς θεωροῦντες, ἀλλὰ συνήθως Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευήν· τοῦτ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ ὅταν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀπέρχονται.

Ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου τῆς πρὸς ἐργασίαν ἡμέρας οἱ σπογγαλιευταὶ ἀνασπάσαντες τὴν ἄγκυραν τοῦ ἐλαφροῦ πλοιαρίου αὐτῶν, ἀπομακρύνονται ἀναζητοῦντες σπογγοφόρον τόπον, *σκαλί* ὑπ' αὐτῶν καλούμενον. Τούτου ἐπιτευχθέντος, ῥίπτουσι τὴν ἄγκυραν ἐγγὺς τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ ἄρχονται τῆς ἐργασίας.

Ἡ κατάδυσις

Ἡ ποικίλη στολὴ τῶν νησιωτῶν ἀντικαθίσταται ὑπὸ ποδήρους ἐκ λίνου χιτῶνος, πλὴν ἐκείνου, ὅστις μέλλει εὐθὺς νὰ καταδυθῇ. Τὸ σημεῖον δίδεται. Ὁ δὲ καταδυθησόμενος δικτυωτὴν σπογγοδόχην ἀπὸ τοῦ τραχήλου φέρων καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ κωνοειδῆ πλάκα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, βάρους 8—10 ὀκάδων, ἔχουσαν εἰς τὴν κορυφὴν ὀπήν, δι' ἧς ἐμπέπαρται ἐν εἴδει βρόχου ἡ ἄκρα μακροτάτου σχοινίου, εἶνε ἤδη ἕτοιμος. Περὶξ αὐτοῦ ἵστανται οἱ κωπηλάται καὶ λοιποὶ δῦται εἰς πᾶσαν κίνησιν αὐτοῦ προσέχοντες.

Εἰσπνεύσας ἱκανὴν ποσότητα ἀέρος ὁ δύτης, πίπτει ἀπὸ τοῦ καταστρώματος καταδυόμενος ὡς *θαλασσοπουλί*, εὐθυτενὲς ἔχων τὸ σῶμα καὶ μὲ προτεταμένας χεῖρας τὴν πλάκα κρατῶν. Ὑπὸ τὸ βάρος δ' αὐτῆς ἐν ἀκαρεῖ φέρεται ὁ δύτης εἰς τὸν πυθμένα εἰς βάθος 20—35 ὀργυιῶν ἐνίοτε δὲ καὶ 40· ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μάλην τὴν πλάκα τιθέμενος, ἐλαύνων διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, διεύθυνεται πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὁρωμένους σπόγγους, οὓς διὰ στιβαρᾶς χειρὸς προρρίζους ἀποσπᾷ καὶ θέτει εἰς τὴν σπογγοδόχην.

Ἐξαντληθέντος τοῦ ἀέρος, ὃν εἶχεν εἰσπνεύσει, ἐνῷ ἦτο ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἑτοιμάζεται πρὸς ἀνάδυσιν, ἀφοῦ θέσῃ ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν πλάκα, καὶ κρατήσῃ μὲ προτεταμένας χεῖρας τὸ σχοινίον, διὰ τριῶν ἰσχυρῶν ἑλκυσμῶν (τοῦ σχοινίου) εἰδοποιεῖ τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπισκοποῦντας πᾶσαν κίνησιν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ζωήν του ἐπαγρυπνοῦντας κωπηλάτας, οἵτινες ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀλληλοδιαδόχως μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἕλκοντες αὐτὸν ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου. Τοῦτον μόλις ἐπιβάντα διαδέχεται ὁ ἑπόμενος καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τοῦ πέμπτου.

Περὶ τὴν ἑσπέραν, ἀφοῦ οἱ δῦται καταπαύσωσι τὰς ἐργασίας των, οἱ κωπηλάται ἀναλαμβάνουσι τὴν κάθαρσιν τῶν ἐξαχθέντων σπόγγων, θλίβοντες αὐτοὺς διὰ τῶν ποδῶν των ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, εἶτα περῶντες αὐτοὺς εἰς λεπτὰ σχοινία, ἀποπλύνουσιν ἐπανειλημμένως εἰς τὴν θάλασσαν μέχρις οὗ ἐκχυθῇ ἐντελῶς διὰ τῶν πόρων ὁ ἐμπεριεχόμενος χυλώδης χυμός. Μετὰ τοῦτο ἀποξέουσι διὰ μαχαίρας τὰς περικαλύπτοντα αὐτοὺς μέλανα καὶ εὐώδη μύκητα, καὶ αὖθις ἀποπλύνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, μέχρις οὗ ἀποκαλυφθῇ ἐντελῶς ἡ πηκτώδης οὐσία τοῦ ἐν χρήσει πολυτίμου τούτου προϊόντος, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ξηρανθῶσιν, ἐναποθέτουσιν εἰς σάκκους.

Περιττὸν νὰ περιγράψωμεν τοὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦσι τοὺς ταλαιπώρους δύτας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιπόνου αὐτῶν ἐργασίας. Πολλάκις ἐνῷ εὑρίσκονται εἰς τὸν πυθμένα ἐκ τῆς πρὸς ἐργασίαν ἀφοσιώσεως, καταλαμβάνονται ὑπὸ σκοτοδίνης, ἢ ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ διὰ τῶν ἀερίων ὁδῶν εἰσβολὴ τῶν ὑδάτων καὶ ὁ διὰ τῆς ἀσφυξίας θάνατος· ἐκτὸς τῶν κινδύνων, οὓς διατρέχουσιν ἐκ τοῦ ἀπίστου τούτου στοιχείου, διατρέχουσι καὶ τὸν τοῦ καταβροχθισμοῦ ὑπὸ διαφόρων θηρίων. Καρχαρίαι, μύραιναι καὶ τὰ τοιαῦτα εἶνε οἱ ἀμείλικτοι αὐτῶν ἐχθροί. Ἀπειράριθμοι τοιοῦτοι μέχρι τοῦδε ἐγένοντο βορὰ τῶν τοιούτων τεράτων. Πολλοὶ ἐκ τῆς θέας αὐτῶν μόνον ταραχθέντες κατὰ τὴν εἰς τὸν πυθμένα διαμονήν, ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἔμειναν ἄλαλοι καὶ ἐν ἐξεστηκυίᾳ καταστάσει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Ἀντὶ τοιούτων κινδύνων ἐξαγοράζουσι τὸ πολύτιμον τοῦτο προϊὸν οἱ μάρτυρες, οὕτως εἰπεῖν, οὗτοι τῆς ἐργασίας!

Αἱ καταδυτικαὶ μηχαναί

Διὰ νὰ περιγράψωμεν τὴν διὰ τῆς καταδυτικῆς μηχανῆς ἐργασίαν δέον ἐν πρώτοις νὰ γνωρίζωμέν τινα περὶ τῆς συσκευῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῆς μηχανῆς ταύτης.

Ἡ μηχανὴ αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν, ἡ κοινῶς μηχανή, εἶνε σύστημα ὅμοιον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τριπλῆ καταθλιπτικῆ ἀεραντλία· τὸ δὲ δεύτερον πανοπλία, δι' ἧς ἐνδύεται ὁ μηχανικὸς δύτης, βυθιζόμενος εἰς τὸ ὕδωρ· ἀμφότερα δὲ κοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα διὰ σωλῆνος ἐλαστικοῦ μακροτάτου καὶ στερεοῦ.

Ἡ πανοπλία συναπαρτίζεται ἐκ τῶν ἑξῆς ἐξαρτημάτων. Τῆς περικεφαλαίας, ἥτις ἐστὶν ὠοειδὴς τὸ σχῆμα, φέρει δὲ πρὸς τὰ πρόσω τρεῖς ἐκ παχυτάτου κρυστάλλου διόπτρας, πρὸς τὰ ἄνω ὀπήν, ἐξ ἧς διὰ περικοχλίου λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ ἐξ ἐλαστικοῦ προρρηθεὶς μακρὸς σωλὴν· πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὀπίσω ἔχει ἑτέραν ὀπήν, δι' ἧς ἐκφεύγει ὁ ἐκ τῶν ἄνω διὰ τοῦ σωλῆνος ὑπὸ τῆς ἀεραντλίας ἀποστελλόμενος ἀὴρ ἐν εἴδει φυσαλίδων ἀνερχόμενος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ταύτην κοινῶς *βαρβάραν* καλοῦσιν· ἡ περικεφαλαία ἀπολήγει πρὸς τὰ κάτω εἰς τὴν κοχλιωτὴν στεφάνην, δι' ἧς ἑνοῦται μετὰ τοῦ θώρακος.

Ὁ θώραξ εἶνε ἔλασμα ἐκ χαλκοῦ, ἀντιστοιχῶν πρὸς τοὺς ὤμους, τὸ στέρνον, τὴν ἄνω μοῖραν τῶν νώτων καὶ τὸν τράχηλον· ὁ θώραξ κάτωθεν ἑνοῦται διὰ περικοχλίων πρὸς τὸ κυρίως φόρεμα.

Τὸ φόρεμα τοῦ δύτου, συνίσταται ἐξ ὑφάσματος, περιβαλλομένου ἔσωθεν καὶ

ἔξωθεν ὑπὸ παχυτάτου στρώματος ἐξ ἐλαστικοῦ (καουτσούκ). Αἱ χειρίδες τοῦ φορέματος τούτου εἰσὶ λίαν στεναί, ἀκριβῶς ἐφαρμοζόμεναι ἐπὶ τοῦ πήχεως. Τὰ πέδιλα περιβάλλονται κάτωθεν ἐξ ὁμοιοειδοῦς πέλματος βαρυτάτου, ἅπερ χρησιμεύουσιν ὅπως ἰσορροπῶσι κατὰ τὸ βάδισμα τὸν δύτην. Προσέτι διπλοῦν ζεῦγος περιποδίων ἐξ ἐρίου χονδροτάτου, προφυλάττουσι τοὺς πόδας τοῦ δύτου ἀπὸ τῶν πληγῶν, ἃς θὰ ἐπέφερον οἱ ἀπὸ τῶν πεδίλων μέχρι τοῦ μέσου τῆς κνήμης χονδροὶ σκληροὶ ἱμάντες. Προσέτι δύο μολύβδιναι πλάκες ἱκανοῦ βάρους κατὰ τὸ στέρνον καὶ τὰ νῶτα ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ θώρακος κρικελλῶν.

Τοιαύτη εἶνε ἡ πανοπλία τοῦ μηχανικοῦ δύτου· τῆς ἀεραντλίας δὲ γνωστῆς οὔσης, δὲν ἐπιχειρῶ τὴν περιγραφήν.

Ὁ μηχανικὸς δύτης ἀφοῦ περιβληθῇ τὴν μηχανικὴν ταύτην πανοπλίαν, καθ' ὃν τρόπον ἐξεθέσαμεν, βυθίζεται εἰς τὴν θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου ἀεραντλίας ἀποστέλλουσιν εἰς αὐτὸν ἀέρα διὰ τοῦ εἰρημένου σωλῆνος.

Ὁ δύτης πρὶν ἢ καταδυθῇ φροντίζει νὰ ἐφοδιάζηται μὲ σπογγοδόχην ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν τῆς τῶν κοινῶν δυτῶν καὶ κάλαθον πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ. Ὁ μηχανικὸς δύτης δύναται νὰ παραμείνῃ ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἐργαζόμενος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀναλόγως τῆς βαθύτητος τῶν ὑδάτων. Ὅταν τὰ ὕδατα ἔχωσι βάθος κατωτέρον τῶν εἴκοσιν ὀργυιῶν, δύναται νὰ παραμείνῃ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν καὶ πλέον· ὅταν δὲ ἀνώτερον τῶν εἴκοσι, δέκα ἢ καὶ δεκαπέντε πρῶτα λεπτά, ἐν ᾧ ὁ δύτης μόνον 4 καὶ σπανιώτατα 5 λεπτὰ δύναται νὰ παραμείνῃ.

Ὁ μηχανικὸς δύτης ἐργάζεται εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης ὡς εἰς τὴν ξηράν, ἐλευθέρως πᾶσαν κίνησιν ἐκτελῶν, περιπατῶν καὶ κινδυνώδη ἀπὸ βράχου εἰς βράχον ἅλματα ἐπιχειρῶν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα ὁ μηχανισμὸς οὗτος παρέχει εἰς τοὺς δύτας, παρέχει καὶ τοὺς μεγαλειτέρους κινδύνους καὶ τὰς συμφοράς. Ὀλίγοι τούτων κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, ὡς μηχανικῶν δυτῶν, κατορθοῦσι ν' ἀποφύγωσι τὰ κτυπήματα, τὰ ὁποῖα ἡ ἐπάρατος αὕτη μηχανὴ δίδει. Πολλοὶ πάσχουσι παραλύσεις τῶν τε ποδῶν καὶ χειρῶν, ἄλλοι πάσχουσι τὴν καλουμένην ἀφασίαν, καὶ οἱ πλεῖστοι φρικωδέστατον τέλος εὑρίσκουσιν. Ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους νέους ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι μου εὗρον τὸν ὀδυνηρὸν καὶ φρικῶδη τοῦτον θάνατον, μακρὰν τῆς πεφιλημένης αὐτῶν πατρίδος, ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς ἀνθρωποκτόνου ταύτης μηχανῆς.

Τὰ διάφορα θαλάσσια θηρία παρέρχονται ἐνώπιον τοῦ μηχανικοῦ δύτου ἔντρομα, ἡ στίλβουσα χαλκίνη περικεφαλαία ὡς καὶ αἱ ἀπαστράπτουσαι αὐτῆς διόπτραι, ἐμβάλλουσιν εἰς φυγὴν τὰ τέρατα ταῦτα. Σπανιώτατα ὑπάρχουσι παραδείγματα ἐπιθέσεως καρχαρίου κατὰ μηχανικοῦ δύτου· ἀλλὰ καὶ ἂν συνέβη ποτὲ τοιοῦτόν τι, ὁ δύτης διὰ τοῦ αἰχμηροῦ αὐτοῦ κάμακος ἀπέκρουσε τὸν κίνδυνον.

Τὸ πλήρωμα τῶν σπογγαλιευτικῶν μηχανῶν σύγκειται ἐκ πέντε δυτῶν, κοινῶς καλουμένων, ἑνὸς τροφοδότου, ἓξ κωπηλατῶν, ἑνὸς ναυτόπαιδος καὶ τοῦ πλοιάρχου.

Αἱ πρὸς ἐφοπλισμὸν τῶν σπογγαλιευτικῶν μηχανῶν δαπάναι εἶνε μείζονες τῶν τῶν κοινῶν δυτῶν, ἀναλογοῦσαι πρὸς τὴν διαφορὰν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ πληρώματος καὶ τοῦ πρὸς ἐργασίαν χρόνου ἀμφοτέρων. Π. χ. μία σπογγαλιευτικὴ μηχανὴ δαπανᾷ πρὸς ἐφοπλισμὸν 10 — 20 χιλιάδας δραχμάς, ἐνῷ ἐν σπογγαλιευτικὸν πλοιάριον 3—8 χιλιάδας μόνον.

Ἑκάστη σπογγαλιευτικὴ μηχανὴ ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ πληρώματος καὶ τῶν σχετικῶς ποικίλων ἐργασιῶν ἀναγκάζεται νὰ διατηρῇ δύο πλοῖα, ὧν τὸ μὲν μεγαλείτερον, τὸ δὲ μικρότερον. Καὶ ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου μὲν ἐναποτίθενται αἱ τροφαὶ καὶ οἱ ἁλιευόμενοι σπόγγοι, ἐπὶ δὲ τοῦ μικροτέρου ἡ συσκευὴ τῆς καταδυτικῆς μηχανῆς.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐπιβαίνοντες περὶ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐργασίμου ἡμέρας πάντες οἱ τοῦ πληρώματος, πλὴν τοῦ τροφοδότου (μένοντος εἰς τὸ *τεπόζιτο* πρὸς φύλαξιν) ἀπέρχονται πρὸς ἄγραν τοῦ πολυτίμου τούτου ζωοφύτου οἱ ἀληθεῖς οὗτοι μύσται τῶν ὑπὸ τὰ ἁλμυρὰ ὕδατα κρυπτομένων θαυμασίων τῆς φύσεως.

Ἡ εἰκών, ἣν ἀνωτέρω περὶ τῶν κοινῶν δυτῶν ἐξεθήκαμεν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀκριβῶς· σχεδὸν καὶ ἐπὶ τῶν μηχανικῶν ἐφαρμόζεται, πλὴν τινων τροποποιήσεων εὐνοήτων ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ μηχανισμοῦ αὐτῆς.

Ὁ χρόνος τῆς ἐργασίας αὐτῶν διαρκεῖ ἐξ ἢ ἑπτὰ μῆνας, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μεχρι τέλους Ὀκτωβρίου. Ἀλλὰ καὶ τὸν χειμῶνα κάμνουσιν ἐκδρομὰς δικρούσας ἐπὶ δύο ἢ καὶ τρεῖς μῆνας εἰς τὰς γειτονικὰς των παραλίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κοινῶν δυτῶν καὶ μηχανικῶν.

Αἱ σαγῆναι

Θὰ μοὶ ἐπιτρέψωσι δὲ οἱ ἀναγνῶσταί μου πρὶν φθάσω εἰς τὸ τέλος νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῶν σπογγαλιευτικῶν σαγηνῶν κοινῶς καλουμένων *καγκασῶν*.

Τὰ πλοῖα τῶν διὰ τῶν σαγηνῶν σπογγαλιέων εἰσὶ μικρά, πολὺ μικρά. Ἡ δὲ συσκευή, δι' ἧς ἐξορύττουσι τοὺς σπόγγους μικρὸν διαφέρει τῆς ἁλιευτικῆς σαγήνης. Ταύτης τὴν περιγραφὴν παραθέτομεν.

Ῥάβδος σιδηρᾶ πέντε μέτρων μήκους, ἧς τὰ δύο ἄκρα γονατοειδῶς κάμπτονται. Αἱ διὰ τῆς καμπῆς ταύτης σχηματιζόμεναι προεξοχαὶ ἔχουσι μῆκος 50 ἑκατοστῶν, περικλείουσαι σωληνοειδῆ κῶνον πρὸς ὑποδοχὴν ὁμοίων κώνων καθέτων, τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐχόντων ἐξ ἑτέρας ἐκ ξύλου ῥάβδου ἰσομήκους μὲν ἀλλὰ χονδροτέρας. Αἱ ῥάβδοι αὗται ἑνούμεναι, καθ' ὃν τρόπον ἐξεθέσαμεν, σχηματίζουσιν ὀρθογώνιον τετράπλευρον, οὗτινος ἡ μὲν βάσις εἶνε πέντε μέτρων, τὸ δὲ ὕψος 70 ἑκατοστῶν. Ἀμφίβληστρον διὰ σχοινίου πεπλεγμένον ἐξ ἐρίου ἢ καὶ καννάβεως, σχηματίζει ἱκανῶς εὐρὺν θύλακα, ἔχοντα στόμιον τὸ ἐκ τῶν ῥάβδων σχηματιζόμενον ὀρθογώνιον. Ἰδοὺ ἡ συσκευὴ τῆς σπογγαλιευτικῆς σαγήνης.

Οἱ σπογγαλιευταὶ οὗτοι ἐργαζονται πελαγοδρομοῦντες, ἀφοῦ ῥίψωσι τὴν σαγήνην αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀδιαφοροῦντες περὶ τοῦ βάθους. Οὐδέποτε ὅμως ῥίπτουσι τὴν σαγήνην αὐτῶν εἰς βάθος ὑπερβαῖνον τὰς διακοσίας ὀργυιάς.

Οἱ μόνοι, οἵτινες οὐδένα κίνδυνον διατρέχουσιν ἐργαζόμενοι, εἶνε οἱ διὰ τῆς σαγήνης ἁλιεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ κέρδη αὐτῶν εἶνε σχετικῶς ὀλίγα· διότι οἱ σπόγγοι φυόμενοι εἰς τὰς παραλίας καὶ τοὺς σκοπέλους, σπάνιοι ἀπαντῶσιν εἰς μεγάλα βάθη. Εἰς τὴν διὰ καμάκων ἁλιείαν μόνον οἱ ἐν Ὕδρᾳ καὶ Ἐρμιονίδι καταγίνονται.

Ἐν τοῖς μεγάλοις δὲ σπογγαλιευτικοῖς κέντροις, ὡς τῆς Σύμης, Καλύμνου καὶ Χάλκης, ὁ τρόπος οὗτος οὐδέποτε ἐφηρμόσθη.

Ἡ ἐπάνοδος

Ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδος τῶν σπογγαλιέων εἶνε πανηγυρικωτάτη. Ἕκαστον σπογγαλιευτικὸν πλοιάριον ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος χαιρετίζει τοὺς ἔξωθεν, μετ' ἀγωνίας αὐτοὺς περιμένοντας, διὰ πυκνῶν πυροβολισμῶν μέχρι τῆς εἰς τὸν λιμένα προσεγγίσεως. Οἱ ἐκ τῶν ἡλιακῶν καυμάτων μελάγχροας καὶ ῥοδινὰς ἔχοντες τὰς παρειὰς καὶ τὸ σῶμα δῦται, ζωρίζονται κατὰ τὸ διαστημα τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν. Ὅτε πλέον εἶνε ἐγγὺς τῆς προκυμαίας, μειράκια ἀπὸ τῶν κεραιῶν τῶν ἄλλων πλοίων, τῶν ὑψωμάτων τῶν διαφόρων λοφίσκων ἐρωτῶσι κραυγάζοντα «τί σκάφη εἶνε;» εὐδαίμων δὲ ὁ παῖς, ὅστις δυνηθῇ ν' ἀντιληφθῇ ὅπως δήποτε τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου ἢ τοῦ πλοιάρχου· τρέχει ὑπόπτερος, ὅπως μεταδώσῃ τὴν χαροποιὰν εἴδησιν εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ ἐρχομένου πλοίου καὶ λάβῃ τὰ «συχαρίκια», τὰ ὁποῖα συνήθως εἶνε κερμάτια, ἢ ἄλλο δῶρον, μέγας θησαυρὸς διὰ τὸν παῖδα.

Αἱ ἡμέραι τῆς ἐλεύσεως τῶν σπογγαλιέων εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας εἶνε ἡμέραι εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς· πάντες ἐπιδίδονται κατ' αὐτὰς εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ Βάκχου, ὅπως λησμονήσωσι τοὺς παρελθόντας αὐτῶν κινδύνους καὶ διὰ τοῦ εὐφροσύνου ὑγροῦ δροσίσωσι τὰ ἀπειρηκότα αὐτῶν μέλη, νέον δὲ σθένος καὶ νέαν ἰσχὺν ἀναλάβωσι διὰ τὸ μέλλον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΖΟΥΡΟΥΔΗΣ, ἐκ Σύμης.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Τὰ δάση ἐξακολουθοῦσι νὰ καίωνται καὶ οὐδεὶς περὶ αὐτῶν μεριμνᾷ· δὲν θὰ εἶνε δὲ πολὺ μακρὰν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἄδενδρος καὶ συνεπῶς ἄνυδρος ἡ ὡραία Ἑλλὰς θὰ καταστῇ Ἀφρικανικὴ χώρα.

Καὶ θὰ ἦτο τόσον εὔκολος ἡ πρόληψις τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν, ἂν ἠκούετο ἡ

γνώμη ἀνθρώπων γνωριζόντων τὰ πράγματα οὐχὶ ἐκ τῶν βιβλίων ἀλλ' ἐκ μακρᾶς πείρας!

Κατ' αὐτούς, ἐπειδή, κατὰ κανόνα καὶ διὰ γνωστοὺς λόγους, τὰ δάση καίουσιν οἱ ποιμένες ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου μέχρι τῆς 15 Σεπτεμβρίου περίπου, ἂν στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, κατὰ *μόνας* τὰς ἡμέρας ταύτας, προεφύλαττον τὰ δάση, θὰ ἀπετρέπετο πᾶσα καταστροφή.

Καὶ δὲν πιστεύομεν δὰ τὸ τοιοῦτον νὰ εἶνε τόσον δυσκατόρθωτον.

«Οὐδέποτε θὰ προοδεύσῃ ἡ Ἑλλάς, ἐνόσῳ φύεται ἐν αὐτῇ τὸ φυτόν, ὅπερ ὀνομάζεται *μαγγοῦρα*».

Αὕτη εἶνε βαρυσήμαντος φράσις εὐφυοῦς φίλου τῆς «Ἑβδομάδος».

Οὐδέποτε θὰ ὑπερπηδήσωμεν τὰ ὅρια τῆς βαρβαρότητος, ἐνόσῳ πᾶς τις νομίζει ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα ἐν πολιτείᾳ νομίμως συντεταγμένῃ, τιμωρούσῃ τὸν ἀδικοῦντα καὶ ἱκανοποιοῦσῃ τὸν ἀδικούμενον, νὰ ὁπλίζῃ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα διὰ *ῥοπάλου* καὶ νὰ πλήττῃ τὴν κεφαλὴν εἰουδήποτε, ἔστω καὶ ἀδικήσαντος αὐτόν.

Ἐὰν δὲ ὁ κτυπούμενος δὲν εἶνε *μαγγουροφόρος* καὶ *κρατιοθλάστης*, ἂν εἶνε ἄνθρωπος ἐντὸς εὐγενεστέρας ἀτμοσφαίρας βιώσας, εἶνε ἄξιος τιμωρίας διότι ἐκκενώνει κατ' αὐτοῦ, ἐπιστρέφοντος ὅπως συνεχίσῃ τὸ κακόζηλον ἔργον του, οὐχὶ *μίαν* ἀλλὰ *πέντε* βολὰς πιστολίου;

Καὶ ἂν ὁ τύπος παρεκτρέπηται ἐνίοτε, καὶ ἂν καταχρᾶται τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐλευθερίαν, πάλιν ἡ ἐλευθερία αὕτη δέον κατά τινας—μὴ λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐλευθερίας ταύτης προσγιγνομένας τῇ κοινωνίᾳ ὠφελείας—νὰ περιορισθῇ... πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ὁπλιζώμεθα μὲ *ῥόπαλα καὶ μαγγούρας* καὶ νὰ κτυπῶμεν τοὺς δημοσιογράφους; καὶ πρέπει οἱ δημοσιογράφοι, διότι, ἀποτρέποντες τὸν κατ' αὐτῶν ἐπικείμενον κίνδυνον, πυροβολοῦσι, νὰ καταδικάζωνται ὡς ἀποπειραθέντες ἀναίρεσιν καὶ διότι ἡ σφαῖρά των παρεκτραπεῖσα φονεύει τυχαίως τὸν τυχαίως τὴν πορείαν της ἀνακόψαντα πρέπει διὰ τοῦτο νὰ καταδικάζωνται ὡς ἐπενεγκόντες *ἀναίρεσιν*, ἀφοῦ ὁ θάνατος τοῦ ἀτυχοῦς θύματος δὲν «*ἀπεφασίσθη*» καὶ ἐξετελέσθη» ἐν στιγμαῖς ψυχικοῦ ἀναβρασμοῦ ὡς θέλει ὁ Νόμος, ἀλλὰ ἐπῆλθε τυχαίως;

Καὶ πρέπει ὅσοι ἔχουσιν ἀτομικὰς ἀφορμὰς ἀντιπαθείας πρὸς τὸν δημοσιογράφον νὰ ἐπικροτῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ ἐπιθυμῶσι τὸν *Νόμον* ὄργανον, συμπράκτορα καὶ ὑποστηρικτὴν τῶν χαιρεκάκων καὶ χαμαιζήλων σκέψεών των;!

Ἐλπίζομεν ὅτι δι' ἀπαλλακτικοῦ βουλεύματος ταχέως ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Γαβριηλίδης θὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν κοινωνίαν, τῆς ὁποίας μία *κακὴ ὥρα* τὸν ἀπεμάκρυνε.

Μὰ ἐπὶ τέλους πόσοι εἶνε αὐτοὶ οἱ πάσχοντες πτωχοί, ὑπὲρ ὧν ἐργάζονται τόσαι καὶ τόσαι ἐπιτροπαί, ὑπὸ προσωρινάς, τακτικάς, ἐκτάκτους, ἀντεπιστελλούσας καὶ ἐπιτίμους προεδρείας καὶ διευθύνσεις!;

Ἐπὶ τέλους πόσοι εἶνε αὐτοὶ οἱ ἀνέστιοι Γαζοχωρῖται, ὑπὲρ ὧν κόπτονται τόσοι καὶ τόσοι ἀμύσταχοι ἰατρίδες, πηγαινοέρχονται τόσοι *φιλάνθρωποι* φαρμακοποιοί, ἐνοχλοῦνται τόσοι εὔσπλαγχνοι ἄνθρωποι καὶ φορολογοῦνται τόσοι ἐργατικοὶ πολῖται;!

Ἐπὶ τέλους τί εἴδους ἐχθρόπτωχος πυρετὸς ἦτο αὐτὸς ὁ μὴ ἰατρευόμενος καὶ τί εἴδους φιλόπτωχος κινίνη εἶνε αὐτὴ ἡ μὴ ἰατρεύουσα;!

Ἐπὶ τέλους ποῦ καὶ πῶς διανέμονται τὰ ποσά, ἅτινα τόσοι διαθέτουσι καὶ οὐδεὶς ἐξελέγχει;!

Εἶνε καιρὸς πλέον, φρονοῦμεν, νὰ σκεφθῇ ἡ Κυβέρνησις *ἀνδρικῶς*.

Ἂς ἀπαγορεύσῃ τὰς *ῥεκλάμας* εἰς βάρος τῶν πασχόντων ἀδελφῶν.

Ἂς διατάξῃ δύο-τρεῖς ἐκ τῶν διακεκριμένων στρατιωτικῶν ἰατρῶν νὰ ἐπισκέπτωνται τοὺς πάσχοντας δωρεὰν ἂς παγῇ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν στρατιωτικοῦ τινος φαρμακοποιοῦ πρόχειρον φαρμακεῖον, ὅπερ νὰ παρέχῃ δωρεὰν γνησιώτατα φάρμακα. Ἂς διατεθῶσιν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου δύο, τρεῖς χιλιάδες δραχμῶν καὶ 40—50 (μὴ ἀροτριῶντες) βόες ὅπως φάγωσιν οἱ πεινῶντες πολῖται.

Καὶ ἂς παύσῃ αὐτὴ ἡ ἱστορία.

Δηλαδὴ ἰδοὺ πῶς ἔχει, ἀπηλλαγμένη τυπογραφικῶν *τελῶν*, ἡ ἐν τῷ ἑκτάκτῳ φύλλῳ τοῦ *Χρόνου Ἀθηνῶν* ὑφ' ἡμῶν δημοσιευθεῖσα γνώμη.

«Συνήθως λυποῦνται τοὺς πτωχούς, διότι ὑποφέρουν, ἐνῷ εἶνε μᾶλλον ἀξιολύπητοι, διότι ἀναγκάζονται νὰ δέχωνται τὰς εὐεργεσίας προσώπων, καὶ μάλιστα γνωστῶν, καὶ ν' ἀκούωσι παρὰ τῶν ὁμοίων των ἐκφράσεις συμπαθείας καὶ οἴκτου, ἃς θὰ ἤκουον εἴς τινας περιστάσεις καὶ οἱ σκύλοι, ἂν ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοήσωσι τὴν γλῶσσάν μας».

Καὶ ἕτερον εὔορκον τέκνον τοῦ στρατοῦ, ὁ τύπος τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ὁ ἀκέραιος συνταγματάρχης **Β. Μπόν**, ἐγκατέλιπε τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, τεθεὶς τῇ αἰτήσει του εἰς ἀποστρατείαν.

Λυπηρὸν ὅτι ἀποσύρονται διὰ διαφόρους ἀφορμὰς — περὶ ὧν οὐ τοῦ παρόντος—ἑκάστοτε ἄνδρες, οἵτινες μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ βίου των ἠδύναντο νὰ εἶνε χρησιμώτατοι εἰς τὴν πατρίδα.

*

Ἄπειρα ἀνέκδοτα διηγοῦνται περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου τοῦ κ. Μπόν. Χαριέστατον εἶνε τὸ μεταξὺ αὐτοῦ, ἀπαγορεύσαντος νὰ πίπτῃ ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου εἰς κανονιοβολισμός, ὡς ἀντικανονικός, καὶ τῶν Κερκυραίων ἐπιμενόντων νὰ πίπτῃ, ὡς ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, διότι, ἐκ μακρᾶς ἕξεως, πρὸς τὸν κρότον τοῦ τηλεβόλου εἶχον ρυθμίσει τὴν ἐκπλήρωσιν διαφόρων βιωτικῶν ἀσχολιῶν.

Πᾶσα παράκλησις καὶ πίεσις πρὸς τὸν φρούραρχον Μπὸν ἀπέβη ἀτελεσφόρητος· καὶ τότε μόνον ἐρρίφθη ὁ περιπόθητος τηλεβολισμός, ὅτε ὁ Μπὸν μετετέθη. Ἐξ οὗ καὶ ἡ Κερκυραϊκὴ παροιμία:

«Ἔρυγε ὁ *Μπόν*, καὶ ἔπεσε τὸ *μπούμ*».

Κατέπεσε μετὰ πατάγου, διαταράξας τὸν ἡδὺν τῶν πυργιτῶν ὕπνον, μέγας βραχίων τῆς μεγάλης Λεύκης Πλάκας.

Ὡς ἐκ τούτου πολὺ ἐλυπήθησαν οἱ ἁπλοῖκοί τῶν μερῶν ἐκείνων κάτοικοι, οἵτινες δὲν προήχθησαν εἰσέτι εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν ἀποκοπὴν τῶν βαθυσκίων καὶ ποιητικῶν δένδρων διότι .. τοὺς ἐξυπνοῦσι πρωΐρως τὰ ᾄσματα τῶν πτηνῶν, ἅτινα ὑπὸ τὸ θαλερὸν φύλλωμα ἀπολαμβάνουσι τῶν δώρων τῆς φύσεως καὶ — κατὰ τοὺς ποιητὰς—ἐξυμνοῦσι τὸν Πλάστην.

Ὁ βαθύπλουτος λόρδος μαρκήσιος τῆς Βώθας, ὁ πασίγνωστος ὡς λόρδος Μπγιοὺτ (Bute), ὅστις ἐγκαταλείπων τὰς ἡδονὰς τοῦ πλούτου του καὶ τὰ ἀγαπητά τῆς πατρίδος του ἐδάφη ἐπισκέπτεται τὰς χώρας ἡμῶν, ὅπως, εἰσερχόμενος ἐντὸς ἠρειπωμένων καὶ ὑπὸ συγχρόνων πιστῶν βεβηλουμένων ἐκκλησιδίων, ἀνιχνεύσῃ καὶ ἀνεύρῃ χριστιανικόν τι σύμβολον τῶν πρώτων αἰώνων, πρὸ τοῦ ὁποίου θ' ἀνεκάγγαζεν ὁ *σοφὸς* Ἕλλην ἀρχαιολόγος, ὁ δωρητὴς τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καὶ τακτικὸς τῆς *Ἑβδομάδος* ἀναγνώστης, ἐδωρήσατο τῷ διευθυντῇ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῷ μετριόφρονι λογίῳ κ. Παναγιώτῃ Καλογεροπούλῳ μέγα χρυσοῦν κοπέλλον ἀξίας 100 λιρῶν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Παναγιώτῃ Καλογεροπούλῳ ὁ Μαρκήσιος Βώθας», δι' ὅσην παρέσχεν αὐτῷ συνδρομὴν εἰς τὰς ἱστορικάς του μελέτας.

Μαθόντες τοῦτο ἐφαντάσθημεν τὸν κ. Καλογερόπουλον ἱπποτικὴν περιβεβλημένον στολήν, ἐν πλουσιοπαρόχῳ τραπέζῃ πλήρει εὐθύμων συνδαιτημόνων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὄρθιον αὐτόν, κρατοῦντα τὸ ἀποστράπτον κύπελλόν του πλῆρες ἀφρώδους καμπανίτου καὶ ψάλλοντα φαιδρὸν παροίνιον ᾆσμα....

ἔλα καρδιά,
γρηᾶ καρδιά·
φούρα κρασί
γιὰ νὰ χαρῆς ζωὴ χρυσή!

Ἀλλ' οἴμοι! Τὴν ἐπιοῦσαν ἐπανεύρομεν αὐτὸν εἰς τὴν αὐτήν ὡς συνήθως θέσιν, μέσῳ βιβλίων καὶ χειρογράφων, στρέφονται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν νοήμονα αὐτοῦ κεφαλήν, περιστοιχούμενον ὑπὸ ὠχρῶν βιβλιοφίλων, ἕτοιμον νὰ δεχθῇ συγχρόνως μίαν δωδεκάδα ἐρωτήσεων καὶ νὰ δώσῃ δύο δωδεκάδας ἀπαντήσεων, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν προθυμίας καὶ χάριτος!....

Καὶ ηὐχήθημεν

Ἡ πατρὶς νὰ δώσῃ ποτε αὐτῷ τὴν ἐμπρέπουσαν, ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφιλονικήτου ἰδιότητός του, ἀνωτέραν θέσιν, ὅπως εὐκαιρῇ ἐπί τινα λεπτὰ τῆς ἡμέρας νὰ καμαρώνῃ τοὐλάχιστον τὸ τιμητικὸν κύπελλόν του!....

ΤΑ ΔΥΟ ΣΚΕΛΕΘΡΑ

Μὲ λένε Νικόλα· τὸ παρανόμι μου εἶνε Βρίζας· Νικόλας Βρίζας. Ἀλήθεια, τόρα σκαραβαλιάστηκα, σὰν τὸ γέρικο τἄλογο, μὰ ἤμουνα κ' ἐγὼ μιὰ φορὰ νηός. Τὴν καθεμερινὴ δουλειὰ τὴ σκόλη γλέντι.

— Τί λεβέντης! ἔλεγαν ἡ γυναῖκες ποῦ μ' ἤβλεπαν. Καὶ μοῦ 'στελναν προξενειὰ ἀπὸ πολλαὶς μεριὲς καὶ μὲ τὸ ἔχει τους, μὰ ἐγὼ ἐπῆρα φτωχή, μὰ 'κείνη ποῦ ἤθελ' ἡ καρδιά μου.

Τόρα ἐγέρασα — ἔτσι θὰ εἰπῇ καθένας ποῦ θὰ διῇ τὸ ζαρωμένο πρόσωπό μου, τἄσπρα μου τὰ γένεια καὶ τὸ ἀσπρόμαλλο κεφάλι μου. Ἄχ! δὲ γερνᾶν' τὸν ἄνθρωπο τὰ χρόνια, ὄχι! Σὰ χάσῃ κάνεις ὅ,τι ἀγαπάει, σὰ θάψῃ ς' τὴ μαύρη γῆ γυναῖκα καὶ ἕξη παιδιὰ ποῦ ἔλπιζε νὰ τοῦ κλείσουν τὰ μάτια, σὰν δὲν ἔχῃ ἕν' ἀκουμπιστῆρι 'ς τὸν κόσμο... νά, αὐτοῦνα ἀσπρίζουν τὰ μαλλιά, αὐτοῦνα καμπουριάζουνε τὴ ῥάχη, αὐτοῦνα κάνουν τὴν καρδιὰ νὰ χτυπᾷ ἀδύνατα, σὰ ντομένο ῥωλόϊ.

Σᾶς εἶπα πῶς ἔχασα ἕξη παιδιά. Ναί, τὸ ἕνα ὕστερ' ἀπὸ τἄλλο τὰ πῆγα οὖλα, ἔσκαψα τὸ χῶμα καὶ τ' ἀπίθωσα κοντὰ 'ς τὴ μάνα τους, τὴν ἄτυχη Γιαννούλα.

Ἀπ' ὥρα σ' ὥρα, σὰν ἀπαντήσῃ 'ς τὸ δρόμο του ὁ Χάρος κ' ἐμένα, θὰ μὲ πάρῃ 'ς τὸ 'στερνό μου κρεββάτι καὶ τότες, μήτε Νικόλας Βρίζας θὰ βρίσκεται, μήτε θὰ θυμᾶται κἀνένας πῶς ἦταν μιὰ φορά.

Τὸ νεοταφεῖό μας εἶνε μικρό. Λίγα κυπαρισσάκια ἐδῶ, μιὰ ῥοδιὰ ἀπὸ 'κεῖ· ταβλίτσες μπηγμένες 'ς τὰ μνήματα, σταυρὸς πουθενά!.... Τὰ βάτα, ὁ γούλιερος καὶ τὸ μαμοῦδι πνίγουν τὴν ἀγριοτρανταφυλλιὰ καὶ τὸ δεντρολίβανο ποῦ φυτρώνει 'ς τὸ μνῆμα... Εἶνε στενόχωρο· σὲ λίγα χρόνια γιὰ νὰ θάψουν κἀνένα σὰν κ' ἐμένα φτωχὸν καὶ κακομοίρη, θὰ πᾶ' νὰ σκάψουν ἀπάνου 'ς τὰ δικά μου μνήματα. Ἐκεῖ θὰ βροῦν καὶ μιὰ κάσα νἄχῃ δυὸ σκέλεθρα...

— Τίνους ἦταν αὐτὸ τὸ μνῆμα; θὰ ῥωτήσουν.

Ἴσως καὶ δὲ θὰ ξέρῃ κἀνεὶς νὰ τοὺς τὸ 'πῇ.

Ἀκοῦστε τὴν ἱστορία τους.

*

Ἤτανε 'ς τὰ 70 τὸ Δεκέμβρη. Ἐτότες 'πέθανε ἡ κόρη μου ἡ Ἀννέτα. Κακόμοιρό κορίτσι! τὸ συλλογίζουμαι καὶ τρίζ' ἡ καρδιά μου... Ὅση λύπη ἐτράβηξα γιὰ τἄλλα οὖλα, ἐτράβηξα γιὰ κείνη μονάχα. Θὰ μοῦ εἰπῆτε γιατί; τἄλλα δὲν ἦσαν παιδιά σου; δὲν εἶν' οὖλα τὰ παιδιὰ ἕνα; Ἀλήθεια, οὖλα τὰ παιδιὰ ἕναν πόνο ἔχουνε, μὰ εἶνε ἄλλο 'ς τὴ μέση ποῦ μὲ βασανίζει μέρα καὶ νύχτα.... Ἐγώ, ναὶ ἐγὼ κ' ἡ κακομοῖρα ἡ Γιαννούλα — π' ἀχ! τὸ ξέρουμε! — ἤμαστε ἡ αἰτία νὰ μὴ χαρῇ τὸν ἀπάνου κόσμο ἡ Ἀννέτα μας· ἐμεῖς τὴν πεθάναμε ἀπὸ τῶνα κ' ἡ τύχη της ἡ κακὴ ἀπὸ τἄλλο... Ἂν ἐμεῖς δὲν ἐφερνόμαστε ἔτσι, θὰ 'ζηγε τόρα τὸ κορίτσι μου, θὰ εἶχα κ' ἐγὼ ἀγγονάκια, θὰν τοὺς ἔλεγα παραμύθια 'ς τὸ παραγῶνι τὸ χειμῶνα· τὸ ἕνα μὲ τὰ μικρούλια χεράκια του θὰ τράβαγε τὰ ψαρά μου τὰ γένεια, τἄλλο θὰ 'χόρευε 'ς τὰ γόνατά μου, ἄλλο θὰ ἀνέβαινε 'ς τὴ ῥάχη μου νὰν τὸ πάρω καλικούτσα καὶ θὰ μοῦ 'φώναζαν οὖλα μὲ τὴ γλυκειὰ φωνίτσα τους: «παππούλι!» «παππούλι!» Κ' ἐγὼ θὰ ξέχανα τὴς πίκρες ποῦ μὲ βασανίζουνε τόρα καὶ φοβᾶμαι μὴ μὲ πάρουν ἀπὸ κοντὰ καὶ 'ς τὸ μνῆμα.

Ἄχ! *στερνήμου γνῶσι, νὰ σ' εἶχα πρῶτα*.... τόρα κι' ἂν βαρῶ τὸ κεφάλι μου, τίποτα δὲν κάνω... Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι σβύστηκε σὰν τὸ κερί... καὶ τί, οὔτε ἕνα παράπονο δὲν ἔβγαλε ἀπ' τὸ στόμα του....

Κάθε ὥρα τίποτα ἄλλο δὲν ἔχω 'ς τὸ νοῦ μου παρὰ ἕνα πρᾶμμα μονάχα: Πῶς εἴμαστε οἱ ἄνθρωποι φτιαγμένοι. Ἂν εἶνε νὰ κάμουμε ἕνα ποῦ μᾶς ἀρέσει, νομίζουμε πῶς οὖλοι τὸ λὲν καλό· ἂν τὸ κάμῃ ὁ ἄλλος, θὰν τὸ γυρίσουμ' ἀπὸ 'δῶ θὰν τὸ γυρίσουμ' ἀπὸ 'κεῖ κι' ἔπειτα θὰ εἰποῦμε πῶς δὲν εἶν' καλὸ πρᾶμμα.

Ἀπάνου 'ς αὐτὸ κάτι θὰ σᾶς 'πῶ. Ἐγὼ ἀγάπησα τὴ Γιαννούλα· χωρὶς νὰ ῥωτήσω κἀνένα, χωρὶς νὰ ξετάσω πῶς ἂν ἔπερν' ἄλλη θά 'περνα καὶ προῖκα, τὴν 'πῆρα τὴ Γιαννούλα κι' οὖλοι ἐνόμισα πῶς μὲ 'παίνεσαν... Σὰν ἡ κόρη μου ἡ Ἀννέτα ἀγάπησε τὸν Ἀντώνη καὶ ἤθελε νὰν τὸν πάρῃ, ἐγὼ δὲν εἶπα τὸ ναί. Καὶ γιατί; ξέρω κ' ἐγώ; Μὰ τί 'κέρδησα; τί ἀπόχτησα μὲ τὸ γινάτι μου; Δάκρυα μονάχα. Ἐπῆρα δυὸ ψυχαῖς 'ς τὸ λαιμό μου, ἔστειλα δυὸ ζωαῖς παράκαιρα 'ς τὸ μνῆμα.

*

Ὁ Ἀντώνης ἦταν δεκαέξη χρονῶνε κ' ἡ Ἀννέτα δεκαπέντε σὰν ἐπιάσαν τὴν ἀγάπη. Κανεὶς δὲν τῶξερε γιατὶ δὲν ἔκαναν μούρλιες· ἔβλεπε μιὰ φορὰ τὴ ἑβδομάδα ὁ ἕνας τὸν ἄλλον κι' ἔτσι ἔμεναν εὐχαριστημένοι. Σὰν ἔφτασε τὰ δεκαφτὰ ἡ Ἀννέτα—ἄχ! ἤτανε μιὰ ὠμορφονιά!—μοῦ τὴν γυρέψανε, κι' ἀπὸ καλὰ σπίτια. Μὰ ἐκείνη σὰν τῆς τὸ 'λέγαμε δὲν ἤθελε.

Ἐγὼ δὲν ἤξερα τί νὰ 'πῶ μὲ δαύτηνε· τὴν ἄφινα νὰ 'δῶ τί θὰ κάμῃ.

Σὲ λίγο ἔμαθα πῶς ἡ Ἀννέτα ἀγάπαγε τὸν Ἀντώνη. Ἂν θέλτε, 'ς τὴν ἀρχὴ δὲ μοῦ βαρυφάνηκε. Ὁ Ἀντώνης εἶχε δυὸ τρία στρέμματ' ἀμπέλι, λίγη σταφιδοῦλα κ' ἕνα σπιτάκι.

Μὰ τὸν ἴδιο χρόνο πάντρεψε τὴν ἀδερφή του — μία εἶχε — καὶ τῆς τά 'δωκε οὖλα· τίποτα δὲν ἐβάσταξε· ἔμεινε τὰ χέρια ξερά.

Βλέπετε, κάθε πατέρας κυττάει γιὰ τὸ καλὸ τοῦ παιδιοῦ του. Σὰν εἶδα πῶς ὁ Ἀντώνης δὲν εἶχε τίποτα, ἠθέλησα νὰν τὸ ξεκόψω. Νά 'χε λείπει! Ἤτανε πολὺ 'ντροπαλὸ καὶ ἀδύνατο τὸ κορίτσι. Θυμᾶμαι τὴν πρώτη φορὰ ποῦ τοῦ τό εἰπα:

—Νὰ σοῦ εἰπῶ, Ἀννέτα· μαθαίνω κάτι πράμματα ποῦ δὲ μ' ἀρέσουν· γιὰ κύτταξε καλά, τὸν Ἀντώνη χίλια νὰ κάνῃς δὲν 'ς τὸν δίνω.

Ἐκείνη δὲν εἶπε τίποτα· ἐχλώμιασε, μὲ κύτταξε 'ς τὰ μάτια καὶ πράφ! σωριάστηκε χάμου.

Ἐμεῖς σώνει καὶ καλὰ ἠθέλαμε νὰν τὰ χαλάσῃ μὲ τὸν Ἀντώνη. Δὲν ἐθωμώμαστε τὰ 'δικά μας· δὲν ἐβάναμε μὲ τὸ νοῦ μας πῶς τ' ἀνθρώπου ἅμα τοῦ κολλήσῃ κἄτι δὲν τοῦ τὸ βγάνει παρὰ ὁ Χάρος. «*Τὰ πολλὰ λόγια γυρίζουν τὸ ποτάμι*» ἐλέγαμε κ' ἐκυτταζαμε μὲ τὰ λόγια νὰν τὴν πείσουμε. Κάθε βράδυ ἐγὼ κ' ἡ Γιαννούλα οὖλο γιὰ τὸν Ἀντώνη ἐλέγαμε· τὸ 'βρίζαμε τὸ παιδί χωρὶς αἰτία—γιατὶ τὸ παιδὶ ἤτανε καλὸ μὲ τῶνομα 'ς τὸ χωριό.

Ἡ καψερὴ ἡ Ἀννέτα δὲν ἔβγαζε μιλιά, οὔτε ἐσηκονότανε νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά μας νὰ μὴ μᾶς ἀκούσῃ. Ἔβανε τὸ κεφάλι κάτου, ἔπλεκε τὸ τσουράπι ἢ ἔρραφτε 'ς τὸ φῶς καὶ κἄποτε ἀκούγαμε ἕνα μικρὸ ἄχ! νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὰ στήθια της.

— Σιγὰ καὶ θὰν τὰ καταφέρουμε νὰν τὸν λησμονήσῃ· ἐλέγαμε ἐμεῖς οἱ κουτοὶ καὶ οὖλο ἐπετάγαμε λόγια χωρὶς νὰ ξέρουμε πῶς ἐκεῖνα ἐτρούπαγαν, σὰ μαχαίρια, τὴν καρδιὰ τοῦ κοριτσοῦ.

Ἡ Ἀννέτα πιὰ ἤτανε πεσμένη σὲ μεγάλη συλλόϊση. Κἄποτε, ἐφαινότανε χαρούμενη, ἐγέλασε, ἐτράγουδαε ἐχόρευε τὰ μικρά της τἀδέρφια. Ἐμεῖς τὸ νοιώθαμε πῶς κἄπου εἶχε ἰδῇ τὸν Ἀντώνη.

*

Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ, εἶδα κι' ἀπόειδα ἔκαμα στανικῶς ὅ,τι δὲν ἤθελα νὰ κάμω μὲ τὸ καλό. Ἡ Ἀννέτα δὲν πήγαινε καλά· ἤτον ἀπελπισμένο τὸ κορίτσι! Ἐχλώμιασ', ἀδυνάτησε, τὰ μάτια της ἐγούδωσαν ποῦ ἤτανε μιὰ λύπη... Ἔμαθα πῶς μέσ' 'ς τὰ κρύα τοῦ χειμῶνα ἐσηκονόταν τὴν αὐγὴ-αὐγή, ἐβούταγε στὸ παγωμένο νερὸ τ' αὐλακιοῦ τῆς μπόλιες καὶ τῆς ἔβανε 'ς τὰ στήθια της γιὰ νὰ ποντιάσῃ, νὰν τὴν πάρ' ὁ Χάρος. Ἐκαταλάβα πῶς δὲν ἦταν ἤλλο· ἢ νὰ χάσω τὸ κορίτσι μου ἢ νὰ τὸ δώσω τ' Ἀντώνη.

Τότες μὲ 'μέρα σκέφτηκα μονάχος μου: τ' εἶμ' ἐγὼ τ' εἶν' τὸ ἔχει μου; Κ' ἐγὼ δουλευτὴς ἤμουνα. Τίποτα δὲν εἶχα παρὰ μιὰ κούρνια σπίτι ποῦ μπόρηγε κάμμιὰ 'μέρα ὁ δανειστὴς νὰ μοῦ τὸ πουλήσῃ. Ἔπερνα κάμμιὰ σταφίδα μισακιά, ἐσήκωνα χρήματα γιὰ καλλιέργεια κι' ὅ,τι ἄλλο γιὰ τὸ σπίτι, νὰ ντυθοῦμε καὶ νὰ 'ποδεθοῦμε ὁλοχρονικῆς. Ἂν πήγαινε ἡ χρονιὰ καλὰ κ' ἐπουλάγαμε σταφίδα, ἐπλέρονα τὸν ἔμπορο· ἂν ὄχι, ἐμέναμε καὶ χρέος καὶ πάλαι τὰ ἴδια. Ἡ ζωὴ ἐμᾶς τῶν δουλευτάδων ἔτσι εἶνε ἐδῶ πέρα. Λασπώνουμε 'ς τὰ καλὰ καὶ ποτὲ δὲ βγαίνουμε· ἴσα ποῦ νὰ πεθάνουμε δουλεύουμε γιὰ ἄλλους... Ἔπειτα εἶχα μιὰ φαμελιὰ ἀπάνου μου. Ὁ Ἀντώνης ἤτανε γερὸ παιδί, δουλευτὴς καλός· σὰ νἄρχισε νὰ μ' ἀρέσῃ. Ἐμεῖς οἱ φτωχοὶ δὲν πρέπει νὰ θέλουμε καὶ πολλὰ πράμματα.

Ἔτσι ἐσκέφτηκα κι' ἀποφάσισα νὰν τὴ δώκω τοῦ Ἀντώνη τὴν Ἀννέτα. Τὸ εἶπα τῆς γυναίκας μου τῆς Γιαννούλας, τῆς ξυνοφάνηκε 'ς τὴν ἀρχὴ μὰ ἔπειτα εἶδε κ' ἐκείνη τὸ καλὸ κι' ἀποφάσισε.

Τὸ Μάρτη ἐκάμαμε τσ' ἀρραβῶνες. Τὰ καϋμένα τὰ παιδιὰ τί χαρὰ ποῦ τὴν εἶ-

χαν! Ἔτρεχαν μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ φιλήσουν πότε τὰ χέρια τὰ δικά μου, πότε τῆς γυναίκας μου. Κακόμοιρα παιδιά!...

Ἐγὼ εἶχα παρμένη μιὰ σταφίδα μισακή. Ἐμεῖς ἐδῶ 'ς τὸν Ἄγουστο ἔχουμε τσ' ἐλπίδες μας. *Ἕνας μῆνας τρέφει τς ἕντεκα*, λέμε.

— Ἂν πάῃ καλὰ ὁ Ἄγουστος, τὸν Ἀη-Δημήτρι — ἐτότες ἀνοίγουν ἐδῶ οἱ γάμοι — θὰ κάμουμε τοὺς γάμους· εἶπα 'ς τὰ παιδιά.

Ἀπὸ τότες κ' ἡ Ἀννέτα ἀρχίνησε μὲ τὰ λεφτὰ ποὺχε ἀπὸ τὰ ξενοδούλιαςτης, νὰ φτιάνῃ καγένα σκουτί.

*

Ἡ χρονιὰ πήγαινε καλή· ἔγεινε σιτάρι, ἀραποσίτι, οὖλα τέλος τὰ σπαρτά, τὰ μποστάνια, καλὰ πήγαιναν. Ὁ κόσμος ἤβλεπε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον κι' οὖλο μὲ τὸν καιρὸ εἶχαν νὰ κάμουν.

— Σὰν καλὸς ὁ Ἄγουστος ἐφέτος, ἔ;

— Ναί, ἂν βαστάξῃ ἔτσι, καλὰ θὰ πᾶμε.

Κι' οὖλα αὐτὰ γιὰ τὴ μαύρη τὴ σταφίδα. Ἐδάτε ποῦ λέει: *σὰν 'πιτύχῃ τὸ κραμπί, χαρὰ 'ς τὸν κραμποφυτευτή*· πῆγε καλὰ ἡ σταφίδα; οὖλοι καλὰ εἴμαστε— γιατὶ ἐδῶ κι' ὅπ' ἔχει κι' ὅπου δὲν ἔχει, οὖλοι ἀπὸ 'κείνη κρεμόμαστε.

Ἐγὼ ἐσήκωνα χρήματα ἀπὸ τὸ γερο-Γιάννη. Τόρα πέθανε, σὰ μὲ ξεπουπούλιασε ἐμένα, πέθανε. Ἤτανε μιὰ κολασμένη ψυχή· ἀλλοίμονο 'ς ὅποιον ἔπεφτε 'ς τὰ χέρια του! Τῶνα ἄλλο ἔπερνε.

Ἐγὼ τὸν ἤξερα μὰ βρέθηκα 'ς τὴν ἀνάγκη. Ἀρρώστησα βαρειά, δὲν εἶχα ποῦθε νὰ πάρω, ἐγύρεψα τοῦ γερο-Γιάννη. Μῶδωκε 100 δραχμὰς νὰν τοῦ δώκω σὲ δυὸ μῆνες 150. Τί νὰ κάμω; τὰ πῆρα.

Σὰν σηκώθηκα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια ἐπῆρα τὴ μισακὴ σταφίδα. Γιὰ νὰ δουλέψω ἐσήκωσα ἀπὸ τὸ γερο-Γιάννη. Τοῦ 'βαλα ὑποθήκη τὸ σπίτι κ' ἐκάμαμε συμβόλαιο γιὰ 1000 δραχμές. Μαζῆ πήγαιναν καὶ μετρητὰ καὶ ψώνια καὶ.... ὁ ψῆφός μου. Γιατὶ ἐδῶ σοῦ δίνει λίγον παρᾶ ὁ ἔμπορος νὰ καλλιεργήσῃς, νὰ βγάλῃς μιὰ μπουκιὰ ψωμὶ νὰ φᾶν τὰ παιδιά σου, μὰ σοῦ γυρεύει καὶ τὸν ψῆφο, σοῦ γυρεύει νὰ μὴ δυσαρεστήσῃς τὸ φίλο του, οὔτε νὰ μιλήσῃς μὲ τὸν ἐχτρό του. Ἀμ τί νὰ κάνουμε; Ἂν δὲν κάμουμ' ἔτσι, δὲ ζοῦμε.

Στὰ ἔβγα τ' Ἀλωνάρη ἀρχινάει ὁ τρύγος. Θέρος, τρύγος, πόλεμος! ἡ ἐξοχὴ γεμίζει ἀνθρώπους· φωναὶς ἐδῶ, τραγούδια ἐκεῖ, γέλια παρέκει. Πανηγύρι γένεται.

Ἐδῶ εἶνε παρατηρημένο· ἅμα πέσῃ ἡ σταφίδα 'ς τἀλῶνι, ἀρχιγᾶν τὰ σύγνεφα 'ς τὸν οὐρανό. Ἐτότες ἀρχίζει κ' ἐμᾶς τὸ καρδιοχτύπι· οὖλοι 'ς τὸν οὐρανὸ ἔχουμε σηκωμένα τὰ μάτια μας.

— Ἔ, νὰ βασταξῃ νὰ σηκώσουμε τὸ πρῶτο χέρι ἄβρεχο καὶ τὸ δεύτερο... ὁ Θεὸς ὅ,τι θέλ' ἂς κάμῃ· λέμε ἅμα ρίξουμε τὸ πρῶτο χέρι.

— Ἄχ! νὰ βάσταγε νὰ σηκόναμε καὶ τὸ δεύτερο στεγνό· λέμε ἅμα ρίξουμε καὶ τὸ δεύτερο.

Ἔτσι περνᾶμε μὲ τὴν ψυχὴ 'ς τὸ στόμα οὖλη μας τὴ ζωή, γιὰ τὴν μπιρισμένη σταφίδα ποῦ νὰ 'χε λείπει.

*

Ὡς τόσο ὁ καιρὸς ἐπῆγε καλά. Ἡ σταφίδα ἐξεράθηκε· τὴν τρίψαμε, τὴ σωριάσαμε, τὴν κάμαμε ἕτοιμη γιὰ τὸν ἔμπορο. Οὖλοι ἐδοξάζαμε τὸ Θεὸ ποῦ τὴ σηκώσαμε στεγνή. Ὅσοι ἐπούλησαν πριμαρόλια τῶρριξαν 'ς τὸ γλέντι. Ἡ τιμαῖς ἀνουγόντανε καλαῖς κ' ἐκαρτεράγαμε νὰν τὴν δώκουμε.

Ὁ Ἀντώνης κ' ἡ Ἀννέτα ἐμέτραγαν τῆς μέρες 'ς τὰ δάχτυλα. Ἅμα ἔμπαινα ἀπὸ τὸ παζάρι 'ς τὸ σπίτι, οὖλο στὰ μάτια μὲ κύτταγαν ἀνυπόμονα.

— Ἀκόμα, μὴ βιαζόσαστε· τοὺς ἔλεγα χαμογελῶντας· ἡ σκύλλα ἀπὸ τὴ βιασύνη της κάνει στραβὰ τὰ κουταβία.

Μιὰ 'μέρα ποῦ πῆγα σπίτι μοῦ λέει ἡ γυναῖκά μου:

— Ὁ γέρω-Γιάννης ἐσ-ειλε νὰ πάρῃ τὴ σταφίδα.

— Νὰ πάρῃ τὴ σταφίδα! πῶς θὰ πάρῃ τὴ σταφίδα;

Πηγαίνω καὶ τοῦ τὸ λέω, τὸν παρακαλάω νὰ μ' ἀφήκῃ νὰν τὴ πουλήσω καὶ νὰν τοῦ δώκω τὰ λεφτά του.

— Ὄχι, θὰν τὴ ρίξῃς 'ς τὴν ἀποθήκη τὴ σταφίδα· θὰ τὴν πουλήσω ἐγώ.

— Μά, γέρω-Γιάννη...

— Δὲν ξέρω, θέλω νὰ μαζώξω τὸν παρᾶ μου· ἂν δὲν τὴ φέρῃς, θὰ τὴν κατασκέσω σήμερα.

Τί νὰ κάμω; τὴν 'πῆρα καὶ τὴν πῆγα ὁ ἴδιος 'ς τὴν ἀποθήκη τοῦ γέρω-Γιάννη. Ἐτοῦτο εἶνε ποῦ λέει: *ἄλλοι σκάφτουν καὶ κλαδεύουν, κι' ἄλλοι πίνουν καὶ μεθᾶνε.*

Πέρασε ὁ Ἀη-Δημήτρης, ἦρθε ὁ Δεκέμβρης· τὴ σταφίδα τὴ πούλησε ὁ γέρω-Γιάννης μὰ ποῦ νὰ μοῦ εἰπῇ νὰ κάμουμε λογαριασμό.

Κινάω καὶ πάω:

— Δὲ θὰ κάμουμε, γέρω-Γιάννη, λογαριασμό, νὰ μοῦ δώκῃς, ὅ,τι κάνει νὰ γυρίσω τὸ σπίτι μου;

— Νὰ σοῦ δώσω ἢ νὰ μοῦ δώσῃς; λέει θυμωμένος ὁ γέρω-Γιάννης· νὰ μοῦ δώκῃς ἀκόμη 300 δραχμαὶς νὰ τῆς φέρῃς γλίγωρα γιατὶ θὰ σοῦ πουλήσω τὴν κούρνια.

Μέ 'πιασαν σπασμοὶ σὰν τἄκουσα. Γιὰ ἄλλον 'δούλευα τόσον καιρό! πᾶν οἱ κόποι μου χαμένοι... Καὶ τὰ καϋμένα τὰ παιδιά;

Πάω 'ς τὸ σπίτι:

— Ἔ, τί ἔκαμες, πατέρα;

— Κλάφτε, κλάφτε, κακόμοιρα κι' ἐσεῖς. Κι' ἀρχίσαμε οὖλοι τὰ κλαύματα.

Μὰ ὁ ἐρίφης ὁ γερω-Γιάννης τῶκαμε τὸ ψυχικό. Μοῦ πούλησε τὸ σπίτι μισοτιμὶς καὶ μ' ἔρριξε χειμῶνα καιρὸ ὄζω στοὺς δρόμους.

Πάει πειά· ἔπειτα ἀπὸ τόσα καὶ τόσα, ποῦ εἴχαμε ὄρεξι γιὰ γάμο! κι' ἂν εἴχαμε τὴν ὄρεξι δὲν εἴχαμε τὸν παρᾶ. Εἴδατε ποῦ λέει: *κι' ὁ μικρὸς γάμος κούρταλα θέλει κ' ὁ τραῦος κούρταλα.* Ἄλλος δὲ σῶδινε νὰ κάμῃς γάμο. Ἀπὸ τὸν καψερὸ τὸν Ἀντώνη δὲν ἔβγαινε τίποτα· τί νὰ σοῦ κάμῃ δουλευτὴς ἄνθρωπος; μεροδοῦλι, μεροφαΐ.

— Δὲν πειράζει, πατέρα, μοῦ εἶπε τὸν ἀφίνουμε γιὰ τοῦ χρόνου· νὰ δουλέψουμε μαζῆ ἐφέτο τὴ σταφίδα.

— Ἦταν τῆς τύχης μας· ἔλεγε μὲ πικρὸ χαμόγελο ἡ Ἀννέτα.

*

Ἔτσι ἀρχίνησα τὴν καλλιέργεια τοῦ ἄλλου χρόνου μὲ τὸν Ἀντώνη μαζῆ. Ἄλλο ντόμπολο πρᾶμμα ἀπὸ τὴ σταφίδα δὲν εἶνε· ὁλοχρονικῆς θέλει νὰ μὴ λείπῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ μέσα. Ἅμα ξεσηκωθῆ ἡ σταφίδ' ἀπὸ τἀλῶνι, πάλι ἀρχίζει ὁ κλαδοκάθερος.

Ἐκείνη τὴ χρονιὰ ἐπῆγα 'ς ἄλλο δανειστή. Τοῦ 'κανα συμβόλαιο γιὰ 600 δραχμαῖς· ψώνια, θιάφες, μεροδούλια, οὖλα ἀπὸ 'κεῖ. Ἐγώ, ὁ Ἀντώνης κ' ἡ γυναῖκες, δὲ βγάλαμε πεντάρα· οὖλο μέσ' 'ς τὴ σταφίδα παλεύαμε.

Ὁ Ἀλωνάρης ἦρθε μὲ βροχοῦλες. Τὸ λέμε ἐδῶ: *τὸν ποντισμένον τὸν καιρὸ τὸν Ἀλωνάρη βρέχει*· κακὴ χρονιά! Μὰ ἡ σταφίδα πήγαινε καλά· ἔγεινεν γουλὲς-γουλὲς καὶ μαῦρες. Ἤτανε ὄψιμαις ἐκείνη τὴ χρονιά.

Ἤρθε ὁ Ἄγουστος· ἔστρωσε ὁ καιρός· ὁ τρύγος ἀρχίνησε 'ς τὰ γιουμάτα. Τὸ πρῶτο χέρι τὸ ρίξαμε χάμου· ὁ καιρὸς καλός, βλέπετε τὸν καιρὸ δὲν τὸν ἔχει κανεὶς 'ς τὸ χέρι, ρίχνουμε καὶ τὸ δεύτερο. Δὲν ἔμειναν 'ς τὰ κλήματα παρὰ ἡ τσαμπίδες.

Μιὰ 'μέρα ἀρχίσαμε νὰ γραβαλίζουμε γιὰ νὰ σωριάσουμε τὸ πρῶτο χέρι, μὰ ποῦ! εἶχε ἀκόμη βόγα. Ἓν' ἀλωνάκι μονάχα ἐκάμαμε τηγάνι. Ὁ καιρὸς πάντα καλός· ὁ οὐρανὸς ξάστερος-ξάστερος· οὔτε σύγνεφο ἐφαινόταν πουθενά. Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε καλά, δὲν εἴχαμε φόβο.

Σὰν ἐνύχτωσε ἐφάγαμε καλά, ἦρθαν καὶ κάτι γειτόνοι καὶ τὸ ρίξαμε 'ς τὸ τραγοῦδι. Βλέπετε ἐμεῖς οἱ φτωχοὶ δὲ θέλουμε καὶ πολλὰ πράμματα γιὰ νὰ κάμουμε κέφι· φτάνει νἄχουμε νὰ γυρίζουμε τὸ σπίτι μας: *τοῦ ντουνιά τὸ βιός* 'ς τὸ *ντουνιὰ θὰ μείνῃ* τὰ πλούτη τὰ χαρίζουμε σ' ὅσους τὰ θέλουν.

Τὰ καϋμένα τὰ παιδιά, ὁ Ἀντώνης κ' ἡ Ἀννέτα, ἐκρυφομίλαγαν σὲ μιὰν ἄκρη οὖλο γιὰ τὸ γάμο τους κ' ἐγέλαγαν. Ἐγὼ τἄβλεπα χαμογελῶντας κ' ἔκανα νόημα μὲ τὸ μάτι νὰν τὰ βλέπῃ κ' ἡ Γιαννούλα.

Σὰν 'πέσαμε νὰ κοιμηθοῦμε ἡ νύχτα ἦταν ἀστροφεγγιά· οὖλα καλά. Μὰ τὴν αὐγὴ ποῦ σηκώθηκα μ' ἔφαγαν τὰ φίδια. Κυττάζω γύρω, ὁ οὐρανὸς συγνεφιασμένος. Ἀλήθεια, τόρα τὸ καλοκαῖρι τὸ νερὸ σρατεύει· μπορεῖ νὰ βρέχῃ 'ς τῶνα χτῆμα καὶ 'ς τἄλλο ὄχι. Μά... κακά 'ν' τὰ ψέματα: *σὰ γορεύ' ἡ ἀρκούδα 'ς τοῦ γειτόνου σου τὴν αὐλὴ θὰ χορέψῃ καὶ 'ς τὴ δική σου.*

Τί νὰ κάμουμε; τρέχουμε μὲ τὸν Ἀντώνη νὰ μαζέψουμε ἀπὸ τὸ πρῶτο χέρι, ποῦ! θὰν τὴ χαλάγαμε χειρότερα.

Ὡς τόσο ὁ οὐρανὸς ὅσω πήγαινε καὶ μαύριζε τὰ σύγνεφα ἔτρεχαν ἀπὸ 'δῶ κ' ἀπὸ 'κεῖ, σὰ βουνὰ κινούμενα: *τοῦ κακοῦ καιροῦ τὰ γνέφια ἄλλα πάν κι' ἄλλα 'ρχουνται.*

Ὅσοι εἶχαν σωροὺς δὲν εἶχαν τόσο φόβο. Ἡ ἐξοχὴ ἐβούτζε, σὰ σφηκοφωλιά· ἄλλοι ἔτρεχαν μὲ τἄλογά τους νὰ φέρουν ἀπλάδες, ἄλλοι ἐσώριαζαν. Οὖλο κίνησι.

Ὁ οὐρανὸς ὅσω πήγαινε κι' οὖλο 'μαύριζε· τὸ 'κρέμασε τὸ νερό. Ἐγώ, ὁ Ἀντώνης, ἡ γυναῖκες, ἐτρέξαμε 'ς τ' ἀλῶνι χωρὶς νὰ ξέρουμε τί ἠθέλαμε νὰ κάμουμε.

— Πατέρα, στράφτει 'ς τὸ στενό! μοῦ λέει ὁ Ἀντώνης ἄξαφνα.

Γυρίζω, ἀλήθεια τὸ στενὸ ἀστραφτε· ἐτότε ἐπάγωσα τέλεια. Σπενὸ λέμε μέσο Κεφαλλονιὰ καὶ Ζάκυνθο· ἅμα ἐκεῖ ἀστράψῃ, πλάκωσε τὸ νερό. Οἱ ζευγολάτες λέν: *ἀστραπὴ περνάει τὸ κάστρο, βάλλε τὸ ἐνγὶ 'ς τὸ τράστο.*

Κι' ἀλήθεια δὲν ἄργησε. Χοντρές, χοντρὲς ῥαντίδες· ἐπέσανε 'ς τ' ἀλῶνι κι' ἀρχίνησε ἔπειτα δαρτὸ τὸ νερό. Ἐμεῖς ἐμείναμε ἐδεκεῖ ξεροί· ἄλλος μὲ τὸ φκιάρι, ἄλλος μὲ τὸ γράβκλο, ἄλλος μὲ τὴ σαρωματιὰ 'ς τὸ χέρι, δὲν ἐνοιώθαμε ἄλλο παρὰ ἐβλέπαμε τὸ νερὸ πῶβρεχε τὴν ἄμοιρη τὴ σταφίδα. Τὴ ζωή μας, τὴν παντοχή μας, ἑνοῦ χρόνου κόπους, οὖλα τὰ 'χάναμε γιὰ μιὰ ὥρα!...

Ἄ! δὲν εἶν' ἄλλο χειρότερο. Νὰ βλέπῃς τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς σου χάμου νὰ χάνεται χωρὶς νὰ 'μπορῇς νὰ κάμῃς τίποτα. Σὲ 'ποιόν νὰ ξεσπάσῃς; τί νὰ εἰπῇς; μὲ πιεῖν νὰ τὰ βάλῃς; Τίποτα, δὲν ἔχεις νὰ 'πῇς λόγο παρὰ νὰ δοξάσῃς τὸ Θεό!..

Τὸ νερὸ ἔπεφτε ἀπάνου μας, μᾶς ἔκαμε ἀρτσίδι· μὰ οὔτε μᾶς ἔμελε πιά. Τὰ μικρά μᾶς τὰ παιδιὰ ἐκύλαγαν 'ς τὴ λάσπη, ἐβρεχόνταν, ἔκλαιαν, μὰ ποιός τὸν ἔμελε γιὰ δαῦτα.

Τέσσερες ὧραις ἐβάσταξε ὁ ἔμπος· οἱ τράφοι ἐγεμίσαν νερό· ἀπάν' ἀπ' τ' ἀλῶνια καὶ ταὐλάκια ἔπλεκαν ἡ σταφίδες, σὰν τὰ καραβάκια ποῦ κάνουν τὰ μικρὰ παιδιά, κ' ἐμεῖς ἐτρέχαμε ἐδῶ κ' ἐκεῖ νὰ τῆς πιάσουμε μὴν τῆς πάρῃ τὸ ῥέμμα.

*

Τόρα τί πρῶτο νὰ σκεφθοῦμε; γιὰ γάμο ἢ πῶς νὰ περάσουμε τὴ χρονιά; ἅμα δὲ βγάλῃς τὸ χρέος σου, δύσκολα σοῦ δίνουν κι' ἄλλο. Τὴ σταφίδα τὴν πῆρε ὁ δανειστής μας καὶ τὴν ἔβγαλε ῥακί.

Πέρασαν δυὸ-τρεῖς μῆνες, τὰ παιδιὰ ἐμαράζωσαν τὰ κακόμοιρα. Μιὰ 'μέρα βλέπω τὸν Ἀντώνη κι' ἔρχεται 'ς τὸ σπίτι χλωμός, μὲ τὰ μάτια φουσκωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

—Πατέρα, δός μου τὴν Ἀννέτα κι' ὅπως ἐν' τῆς τύχης μου θὰ ζήσω· δὲν 'μπορῶ πιὰ τέτοια ζωὴ νὰ τὴν ὑποφέρω.

Τί νὰ εἰπῶ κι' ἐγώ. Ἀποφασίσαμε μιὰ βραδιὰ νὰ κάμουμε τὸ γάμο. Ἀκοῦτε! σὰν χήρα θὰ πάντρευα τὴν Ἀννέτα μου! Μὰ τί νὰ κάμω, πέστε τα τῆς τύχης.

Οὔτε τοῦτο ἤτανε γραφτὸ νὰ τελειώσῃ.

Ἡ Ἀννέτα ἀρρώστησε 'ς τὰ καλά· εἶχε παρμένη πούντα τὸ δύστυχο τὸ κορίτσι. Τὰ κρύα τὰ πανιὰ πῶβανε τότε 'ς τὰ σῆθια τῆς καὶ τὸ νερὸ πῶφαγε τὸν Ἄγουστο, ἐξέσπασαν τόρα 'ς τὰ καλά.

Ὁ κακομοίρης ὁ Ἀντώνης ἀρρώστησε κ' ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν τσιγούρια κι' ἔπεσε 'ς τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ του. Ἐρώταγε πάντα γιὰ τὴν Ἀννέτα καὶ τοῦ 'λέγανε πῶς ἤτανε καλά.

Ἕνα πρωὶ — ἦταν τῆς τύχης, βλέπετε, γιατὶ 'μποροῦσε νὰ σωθῇ τὸ παιδί— ἀκούει νὰ νεκροσημαίνουν. Τί κακὸ συνήθειο κι' αὐτό! δὲν τὸ παύουν νὰ μὴν πέρνουν τσ' ἀνθρώπους 'ς τὸ λαιμό τους! Καλὰ νὰ ἦσαι καὶ νὰ ἀκούσῃς τὸ ντάγκ! ντάγκ! σὲ πιάνει ἀπελπισιά, ὄχι ἀνήμπορος.

Σὰν τἄκουσε ὁ Ἀντώνης, ὑπωψιάστηκε, καὶ ποῦ νὰ ἡσυχάσῃ!.. Τρέχει, ῥίχνει τὸ καπότο ἀπάνου του καὶ πηδάει ἀπὸ τὸ παραθυράκι μὴν τὸν ἰδῇ καὶ δὲν τὸν ἀφήσῃ ἡ ἀδερφή του.

Ἡ δύστυχη ἡ Ἀννέτα ἐτράβαχε ἐκείνην τὴν ὥρα· ἐμεῖς οἱ ἄμοιροι ἐκαθόμαστε γύρω μὲ σταυρωμένα χέρια:

— Μίλα μας, κυρά μου, ἀνοιξε τὰ ματάκια σου νὰ μᾶς ἰδῇς ἔλεγε ἡ κακομοίρα ἡ μάνα της· 'μιλιὰ ἐκείνη.

Ὁ Ἀντώνης μπαίνει μέσα βιαστικά, πέρτει, ἀγκαλιάζει, κολλάει τὰ χείλη του 'ς τὰ χείλη τῆς Ἀννέτας... Ἄχ! σὲ λίγο, σὰν τὰ χωρίσαμε, ἦσαν ξερὰ καὶ τὰ δύο τὰ παιδιά...

Ἔ, τί θέλετε τὰ πολλὰ λόγια! τὸν Ἀντώνη τὸν πῆρε καὶ τὸν ἐσυγύρισε ὁ γαμπρός του, ἐμεῖς ἐσυγυρίσαμε τὸ κορίτσι μας καὶ τὸ πήγαμε 'ς τὸ νεκροταφεῖο· πολὺ λίγοι ἄνθρωποι ἤρθανε· ὅσοι ἀκλουθήσανε τὸ λείψανο ἔφυγαν σὰν ἔπαψε τὸ διάβασμά. Τὴν ὥρα ποῦ θὰν τοὺς βάναμε 'ς τὸ μνῆμα ἤμαστε μονάχα 'ς τὸ νεκροταφεῖο ἐγώ, ὁ γαμπρός τ' Ἀντώνη κι' ὁ νεκροθάφτης.

—Ἐτοῦτα τἄμοιρα τὰ παιδιά, εἶπα τοῦ γαμπροῦ τ' Ἀντώνη, ἀγαπήθηκαν τόσω πολύ, μὰ ἡ τύχη δὲν ἠθέλησε νὰ τ' ἀνταμώσῃ· δὲν τὰ βάνουμε ἐμεῖς ἀντάμα, σ' ἕνα μνῆμα, νὰ λὲν τοὺς πόνους καὶ τὰ βασανά τους;...

Ἔτσι ἐκάμαμε· τὰ βάλαμε ἀγκαλιὰ τὸν ἕνα σιμὰ 'ς τὸν ἄλλον καὶ θυμοῦμε καλὰ μέσα ἀπὸ τὰ δάκρυάμου σὰν νὰ εἶδα τὰ χείλη τους νὰ γελᾶνε.

Τὰ ἄμοιρα! ἀκόμη ἐκεῖ μέσα εἶνε.

Ὁ νεκροθάφτης ποῦ θὰ ἀνοίξῃ τὸν τάφο τους θὰ βρῇ τὰ σκέλεθρά τους καὶ τὰ δυὸ ἀγκαλιασμένα... Τὸν παρακαλάω πολὺ νὰν τὰ θάψῃ πάλαι καὶ νὰμὴν τὰ χωρίσῃ, ὄχι νὰ μὴν τὰ χωρίσῃ!...

Ἐν Λεχαινοῖς· Αὔγουστος 1885.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

ΔΡΑΜΑ ΕΝ ΜΕΞΙΚΩι

Διήγημα, ὑπὸ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

Α'.

Ἀπὸ τῆς νήσου Γουαγιάνης εἰς Ἀκαπούλκον.

Τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1825 ἡ *Ἀσία* ὑψιπαγὲς ἱσπανικὸν πλοῖον, καὶ ἡ *Κωνσταντία*, πάρων ὀκτὼ τηλεβόλων, προσωρμίσθησαν εἰς τὴν νῆσον Γουαγιάνην, μίαν τῶν Μαριαννῶν. Ἐξ μῆνας ἤδη, ἀφ' ὅτου τὰ πλοῖα ταῦτα εἶχον ἀποπλεύσει ἐξ Ἱσπανίας, τὰ πληρώματα αὐτῶν, κακῶς τρεφόμενα, κακῶς πληρωνόμενα, ἀπηυδηκότα, ἔτρεφον ὑποκώφως σχέδια στάσεως. Συμπτώματα ἀπειθείας ἰδίως εἶχον ἀναφανῆ ἐπὶ τῆς *Κωνσταντίας*, κυβερνωμένης ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου δὸν Ὀρτέβα, σιδηροῦ ἀνδρὸς ὑπ' οὐδενὸς καμπτομένου. Βλάβαι τινὲς σοβαραί, τόσον ἀπρόοπτοι, ὥστε εὐλόγως ἠδύναντο ν' ἀποδοθῶσιν εἰς κακοβουλίαν, εἶχον σταματήσει τὸν πλοῦν τοῦ πάρωνος. Ἡ *Ἀσία*, ὑπὸ τοῦ δὸν Ῥόκου Κοζουάρτε κυβερνωμένη ἠναγκάσθη νὰ προσορμισθῇ μετ' αὐτοῦ. Νύκτα τινὰ ἐθραύσθη ἡ ναυτικὴ πυξίς, ἄγνωστον πῶς. Ἄλλην, οἱ πρότονοι τοῦ ἀκατίου ἱστοῦ ἐξηφανίσθησαν ὡς νὰ εἶχον ἀποκοπῇ, καὶ ὁ ἱστὸς κατέπεσε μετὰ τῶν ἐξαρτυμάτων αὐτοῦ. Τέλος, τὰ οἰακόσχοινα εἶχον ῥαγῆ δις κατὰ σπουδαῖόν τινα χειρισμόν.

Ἡ νῆσος Γουαγιάνη ἐξαρτᾶται, ὅπως ἅπασαι αἱ Μαριάνναι ἐκ τῆς γενικῆς διοικήσεως τῶν Φιλιππίνων νήσων. Οἱ Ἱσπανοί, εἰς ἰδικήν των χώραν εὑρεθέντες, ταχέως ἐπεσκεύασαν τὰς ζημίας των.

Κατὰ τὴν καταναγκαστικὴν ταύτην ἐν τῇ ξηρᾷ διαμονήν των, ὁ δὸν Ὀρτέβα ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν δὸν Ῥόκον τὴν ἔκλυσιν τῆς πειθαρχίας, ἣν εἶχε παρατηρήσει ἐπὶ τοῦ πλοίου του, ἀμφότεροι δ' οἱ πλοίαρχοι συνεφώνησαν νὰ διπλασιάσωσι τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐτῶν καὶ τὴν αὐστηρότητα.

Ὁ δὸν Ὀρτέβα δύο ἰδίως ἄνδρας τοῦ πληρώματος ἀνέλαβε νὰ ἐπιβλέπῃ, τὸν ὕπαρχον Μαρτίνεθ καὶ τὸν θωρακίτην Ἰωσίαν.

Ὁ ὕπαρχος Μαρτίνεθ ἐκθεὶς τὴν ὡς ἀξιωματικοῦ αὐτοῦ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὰ διαβούλια τῶν ναυτῶν, πολλάκις ἐτιμωρήθη, καθ' ὃν δὲ χρόνον ἔμενεν ὑπὸ κράτησιν, ὁ δόκιμος Παῦλος ἀντικαθίστα αὐτὸν εἰς τὴν ὡς ὑπάρχου ὑπηρεσίαν του. Ὁ δὲ θωρακίτης Ἰωσίας ἦτο αἰσχρὸς καὶ ἐξώλης, ὥστε τὰ αἰσθήματα ἐξύγιζε μὲ τὸ βάρος μόνον τοῦ χρυσίου. Εἶδε λοιπὸν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπιβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ τιμίου ὑποκελευστοῦ Ἰακώβου, εἰς ὃν ὁ δὸν Ὀρτέβα εἶχε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην.

Ὁ δόκιμος Παῦλος ἦτο εὐγενής, καὶ εἰλικρινὴς φύσις, εἰς ἣν ἡ γενναιότης ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ μεγάλας πράξεις. Ὀρφανὸς ὤν, εἶχε περισυλλεχθῆ καὶ ἀνατραφῆ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου δὸν Ὀρτέβα, καὶ προθύμως θὰ ἐθυσίαζεν ὑπὲρ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ τὴν ζωήν του. Κατὰ τὰς μακρὰς μετὰ τοῦ ὑποκελευστοῦ Ἰακώβου συνδιαλέξεις του, παραφερόμενος ὑπὸ νεανικῆς ζέσεως καὶ τῆς ὁρμῆς τῆς καρδίας του, ὡμίλει περὶ τῆς υἱϊκῆς στοργῆς, ἣν ἠσθάνετο πρὸς τὸν δὸν Ὀρτέβα, καὶ ὁ ἀγαθὸς Ἰάκωβος ἐσφίγγε ῥωμαλέως τὴν χεῖρά του, διότι ἐνόει, ἂν καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ ἐκφράσῃ, ὅσα ὁ δόκιμος ἔλεγε τόσον εὐγλώττως. Ὁ δὸν Ὀρτέβα, εἶχεν ἀφωσιωμένους τοὺς δύο τούτους ἄνδρας. Ἀλλὰ τί ἠδύναντο νὰ πράξωσιν οἱ τρεῖς ὁμοῦ κατὰ τῆς μανίας ἀπειθοῦντος πληρώμα-

τος; Ἐν ᾧ εἰργάζοντο νυχθημερὸν ὅπως καταστείλωσι τὸ πνεῦμα τῆς διχονοίας, ὁ Μαρτίνεθ, ὁ Ἰωσίας καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται προέβαινον εἰς τὴν στάσιν καὶ τὴν προδοσίαν.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἀπάρσεως τοῦ πλοίου, ὁ ὕπαρχος Μαρτίνεθ εὑρίσκετο ἐν χαμηλῷ τινι καπηλείῳ τῆς Γουγιάνης μετὰ τινων ὑποκελευστῶν καὶ εἴκοσι περίπου ναυτῶν τῶν δύο πλοίων.

«Σύντροφοι, ἔλεγεν ὁ Μαρτίνεθ, χάρις εἰς αὐτὰς τὰς ζημίας, ποῦ ἔγειναν, εἰς τὸ πλοῖόν μας, ὁ πάρων καὶ τὸ πλοῖον ἠναγκάσθησαν νὰ προσορμισθοῦν εἰς τὰς Μαριάννας νήσους, κ' ἐγὼ εὑρήκα καιρὸν νὰ ἔλθω ἐδῶ καὶ ὁμιλήσω μαζί σας μυστικά!

— Μπράβο! εἶπεν ἡ ὁμήγυρις ὁμοφώνως.

— Λέγε, ὕπαρχε, εἶπον τότε πολλοὶ ναῦται, καὶ πέ μας ποιὸ εἶνε τὸ σχέδιό σου.

— Νά, τὸ σχέδιό μου, εἶπεν ὁ Μαρτίνεθ. Ἅμα πάρωμε εἰς τὴν κατοχήν μας τὰ δύο πλοῖα θὰ πᾶμε εἰς τὰ παράλια τοῦ Μεξικοῦ. Ἐσύρετε ὅτι ἡ νέα Ὁμοσπονδία δὲν ἔχει στόλον. Θ' ἀγοράσῃ λοιπὸν τὰ πλοῖά μας μὲ κλειστὰ μάτια, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄχι μόνον ὅ,τι ἔχει νὰ λάβῃ ὁ καθεὶς θὰ τὸ λάβῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ περισσότερο θὰ τὸ μοιρασθοῦμεν.

— Σύμφωνοι!

— Καὶ ποιὸ σύνθημα θὰ ἔχωμε γιὰ ν' ἀρχίσωμε μαζὶ τὴν δουλειά; εἶπεν ὁ θωρακίτης Ἰωσίας.

— Ἕνα φυσέκι θὰ ρίψωμεν ἀπὸ τὴν *Ἀσίαν*. Τότε θὰ εἶνε ἡ ὥρα τῆς δουλειᾶς. Εἴμεθα δέκα μ' ἕνα, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πάρωνος θὰ γείνουν αἰχμάλωτοί μας, πρὶν προφθάσουν νὰ τὸ ἐννοήσουν.

— Εἰς ποῖον μέρος καὶ πότε θὰ δοθῇ τὸ σύνθημα, ἠρώτησεν εἷς τῶν ὑποκελευστῶν τῆς *Κωνσταντίας*.

— Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὅταν φθάσωμεν εἰς τὴν νῆσον Μινδάναν.

— Ἀλλὰ οἱ Μεξικανοὶ δὲν θὰ μᾶς πάρουν τάχα μὲ ταῖς κανονιαίς; παρετήρησεν ὁ θωρακίτης Ἰωσίας. Θαρρῶ πῶς ἡ Ὁμοσπονδία ἔδωκε διαταγὴ νὰ κτυποῦν τὰ ἱσπανικὰ καράβια, καὶ ἀντὶ χρυσάφι, φοβοῦμαι μήπως μᾶς στείλουν μολύβι.

— Μὴ σὲ νοιάζῃ Ἰωσία! θὰ τοὺς κάνωμε σημεῖο ἀπὸ μακρυά, ὅτι δὲν πᾶμε σὰν ἐχθροί, ὑπέλαβεν ὁ Μαρτίνεθ.

— Πῶς;

— Θὰ ὑψώσωμεν τὴν Μεξικανικὴ σημαία.

Ταῦτα δὲ λέγων ὁ ὕπαρχος Μαρτίνεθ ἀνέπτυξεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν στασιωτῶν σημαίαν πρασίνην, λευκὴν καὶ ἐρυθράν.

Στυγνὴ σιγὴ ὑπεδέξατο τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐμβλήματος τούτου τῆς μεξικανικῆς ἀνεξαρτησίας.

— Μήπως λυπεῖσθε ν' ἀφήσετε τὴν ἱσπανικὴν σημαίαν; ἐφώνησεν ὁ ὕπαρχος εἰρωνικῶς. Αἴ, ὅσοι κι' ἂν εἶνε αὐτοί, ἂς μᾶς ἀφήσουν, καὶ ἂς πάρουν τὴ βόλτα τους ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πλοιάρχου δὸν Ὀρτέβα καὶ τοῦ πλωτάρχου δὸν Ῥόκου. Ἡμεῖς, δὲν θέλομεν νὰ τοὺς ὑπακούσωμεν, καὶ θὰ τοὺς κάνωμε νὰ μᾶς ὑπακούσουν αὐτοί.

— Ναί! ἀνέκραξεν ἡ ὁμήγυρις ὁμοφώνως.

— Σύντροφοι! ἐξηκολούθησεν ὁ Μαρτίνεθ, οἱ ἀξιωματικοὶ λογαριάζουν νὰ τραβήξουν, μὲ τὰ μελτέμια, εἰς τὰ νησιὰ τῆς Βολίδος· θὰ τοὺς δείξωμε ἡμεῖς πῶς εἰμποροῦμε, καὶ χωρὶς αὐτούς, νὰ ταξειδεύσωμε τὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό, μ' ὅλα τὰ μελτέμια του.

Οἱ εἰς τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο διαβούλιον παριστάμενοι ναῦται ἀπεχωρίσθησαν τότε, καὶ διὰ διαφόρων μερῶν ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὸ πλοῖόν του.

Τὴν ἐπαύριον, ἅμα τῇ αὐγῇ, ἡ *Ἀσία* καὶ ἡ *Κωνσταντία* ἀνείλκυσαν τὴν ἄγκυραν καὶ στρέψασαι τὴν πρῷραν μεσημβρινοδυτικῶς, διηυθύνθησαν πλησίστιοι πρὸς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. Ὁ ὕπαρχος Μαρτίνεθ εἶχεν ἀναλάβει τὰ καθήκοντά του, ἀλλά, κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ πλοιάρχου Ὀρτέβα, ἐπεβλέπετο ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Ἐν τούτοις ὁ δὸν Ὀρτέβα ὑπὸ θλιβερωτάτων κατείχετο προαισθημάτων. Ἐνόει πόσον προσεχὴς ἦτο ἡ κατάπτωσις τοῦ ἱσπανικοῦ ναυτικοῦ, ὅπερ ἡ ἔκλυσις πειθαρχίας ἦγεν εἰς ὄλεθρον. Ἐκτὸς τούτου, ἡ φιλοπατρία του ἐδυσφόρει ἐπὶ τοῖς δυσυχήμασιν, ἅτινα ἐπανειλημμένως ἐπέσκηψαν ἐπὶ τῆς πατρίδος του, καὶ ὧν ἐπίμετρον ἦτο ἡ ἐπανάστασις τῶν μεξικανικῶν κρατῶν. Συνδιελέγετο ἐνίοτε μετὰ τοῦ δοκίμου Παύλου περὶ τῶν σοβαρῶν τούτων ζητημάτων, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ὑπεροχῆς, ἣν εἶχον ἐπὶ πασῶν τῶν θαλασσῶν ἄλλοτε οἱ στόλοι τῆς Ἱσπανίας.

— Παιδί μου, τῷ εἶπεν ἡμέραν τινά, δὲν ὑπάρχει πλέον πειθαρχία εἰς τοὺς ναύτας· τὰ συμπτώματα τῆς στάσεως ἰδίως φαίνονται ἐπὶ τοῦ πλοίου μου, καὶ εἶνε δυνατόν—ἔχω προαίσθημα—ὅτι καμμία βδελυρὰ προδοσία θὰ μὲ θανατώσῃ. Ἀλλὰ θέλω νὰ μ' ἐκδικήσῃς καὶ νὰ ἐκδικήσῃς συγχρόνως καὶ τὴν Ἱσπανίαν, τὴν ὁποίαν θέλουν νὰ πλήξουν πλήττοντες ἐμέ.

— Τὸ ὁρκίζομαι, πλοίαρχε Ὀρτέβα, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος.

— Μὴ γίνεσαι ἐχθρὸς κανενὸς ἐπάνω εἰς τὸν πάρωνα τοῦτον, ἀλλ' ἐνθυμήσου, παιδί μου, ὅτι εἰς τοὺς δυστυχεῖς τούτους καιρούς, ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ὑπηρετήσῃ κανεὶς τὴν πατρίδα του εἶνε νὰ ἐπιβλέπῃ πρῶτον καὶ νὰ τιμωρῇ, ἂν δύναται, τοὺς ἀθλίους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ τὴν προδώσουν!

— Σᾶς ὑπόσχομαι ν' ἀποθάνω, ἀπεκρίθη ὁ δόκιμος, ναί! ν' ἀποθάνω ἐν ἀνάγκῃ, διὰ νὰ τιμωρήσω τοὺς προδότας.

Τρεῖς ἡμέραι εἶχον ἤδη παρέλθει ἀφ' ὅτου τὰ πλοῖα εἶχον ἀποπλεύσει τῶν Μαριαννῶν. Ἡ *Κωνσταντία* ἀρμένιζε γυτά, ὡς λέγουν οἱ ναυτικοί, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὠθουμένη. Ὁ πάρων, ἐπίχαρις, εὐκίνητος, τοὺς ἱστοὺς πρὸς τὰ ὀπίσω ἔχων ἐπικλινεῖς, ἐσκίρτα ἐπὶ τῶν κυμάτων ἅτινα ἐκάλυπτον δι' ἀφροῦ τὰ ὀκτὼ τηλεβόλα του.

—Δώδεκα μίλια τὴν ὥραν προχωροῦμεν, ὑπαρχε, εἶπεν ἐσπέραν τινὰ ὁ δόκιμος Παῦλος εἰς τὸν Μαρτίνεθ. Ἂν ἐξακολουθοῦμεν νὰ τρέχωμεν μὲ τὴν ἰδίαν ταχύτητα, ὁ πλοῦς μας δὲν θὰ διαρκέσῃ πολύ.

— Εἴθε, διότι ἀρκετὰ πλέον ὑπεφέραμεν, καὶ εἶνε καιρὸς νὰ τελειώσουν τὰ βάσανά μας.

Ὁ θωρακίτης Ἰωσίας ἐκεῖ πλησίον εὑρισκόμενος ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ ὑπάρχου.

— Δὲν θ' ἀργήσωμε νὰ ἰδοῦμε ξηρά, εἶπε τότε ὁ Μαρτίνεθ ὑψιφώνως.

— Θὰ ἰδοῦμε τὴν νῆσον Μινδάναν, εἶπεν ὁ δόκιμος. Εὑρισκόμεθα πραγματικῶς, εἰς σαράντα μοίρας δυτικοῦ μήκους καὶ ὀκτὼ βορείου πλάτους καὶ ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ νῆσος αὐτὴ κεῖται . . .

— Εἰς σαράντα μοίρας τριάντα ἐννέα λεπτὰ μῆκος καὶ ἑπτὰ μοίρας πλάτος, ὑπέλαβε ζωηρῶς ὁ Μαρτίνεθ.

Ὁ Ἰωσίας ὕψωσε τὴν κεφαλήν του, ποιήσας δὲ δυσδιάκριτον νεῦμα διηυθύνθη πρὸς τὸ πρῷραῖον κατάστρωμα.

— Σεῖς θὰ φυλάξετε τὴν τετραωρίαν τοῦ μεσονυκτίου, Παῦλε; ἠρώτησεν ὁ Μαρτίνεθ.

— Ναί, ὕπαρχε.

— Εἶνε ἐξ ἡ ὥρα, δὲν σᾶς κρατῶ πλέον.

Ὁ Παῦλος ἀπεσύρθη.

Ὁ Μαρτίνεθ ἔμεινε μόνος ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου καὶ ἔστρεψε τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν *Ἀσίαν* ἥτις ἀρμένιζεν ὑπήνεμος.

Ἡ ἑσπέρα ἦτο μεγαλοπρεπὴς καὶ προοιώνιζε μίαν τῶν ὡραίων ἐκείνων νυκτῶν, αἵτινες εἶνε τόσον δροσεραὶ καὶ ἤρεμοι εἰς τοὺς τροπικούς.

Ὁ ὕπαρχος ἐζήτησεν ἐν τῇ σκοτίᾳ τοὺς ἄνδρας τῆς τετραώρου φυλακῆς. Ἀνεγνώρισε δὲ τὸν Ἰωσίαν καὶ τοὺς ναύτας, μεθ' ὧν εἶχε συνδιαλεχθῆ ἐν τῇ νήσῳ τῆς Γουγιάνης.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ Μαρτίνεθ ἐπλησίασεν εἰς τὸν πηδαλιοῦχον. Εἶπεν αὐτῷ δύο λέξεις ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ οὐδὲν πλέον.

Ἐν τούτοις ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ ὅτι ὁ οἴαξ *ὠρτσάριστερ* ὀλίγον, ὥστε ὁ πάρων δὲν ἐβράδυνε νὰ πλησιάσῃ ἐπαισθητῶς εἰς τὸ κατάφρακτον πλοῖον.

Παρὰ τὰς ἐπὶ τοῦ πλοίου ἕξεις ὁ Μαρτίνεθ περιεφέρετο ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου, ὅπως κάλλιον ἐπιτηρῇ τὴν *Ἀσίαν*. Ἀνήσυχος, τεταραγμένος, συνέστρεφεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἓν τηλέφωνον.

Αἴφνης ἐκπυροσκρότησις ἠκούσθη ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Ἅμα τῷ συνθήματι τούτῳ ὁ Μαρτίνεθ ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ θρανίου τῆς τετραωρίας καὶ δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς:

— Ἅπαντες εἰς τὸ κατάστρωμα! ἀνέκραξεν. Εἰς συστολὴν ἱστίων!

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ δὸν Ὀρτέβας, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ, ἐξῆλθε τοῦ ἐπιστέγου καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ὕπαρχον:

— Πρὸς τί ὁ χειρισμὸς οὗτος;

Ὁ Μαρτίνεθ, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἀπέλιπε τὸ θρανίον τῆς τετραωρίας καὶ ἔδραμε πρὸς τὸ πρῷραῖον κατάστρωμα.

— Κάτω τὸν οἴακα! ἐκέλευσεν. Ἀριστερούς ὁλκούς! Ποδεῶνας ἔλκε!—Πόδου ἀρτέμονας!

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ νέαι ἐκπυροσκροτήσεις ἐξερράγησαν ἐπὶ τῆς *Ἀσίας*.

Τὸ πλήρωμα ὑπήκουσεν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπάρχου, ὁ δὲ πάρων ἐσταμάτησε ζωηρῶς, ἀνακωχεύσας.

Ὁ δὸν Ὀρτέβα στραφεὶς τότε πρὸς ἄνδρας τινὰς περὶ αὐτὸν τεταγμένους:

— Ἐδῶ, παλληκάρια μου!

Καὶ προχωρήσας πρὸς τὸν Μαρτίνεθ:

— Συλλάβετε αὐτὸν τὸν ἀξιωματικόν! εἶπε.

— Θάνατος εἰς τὸν κυβερνήτην! ἀπεκρίθη ὁ Μαρτίνεθ.

Ὁ Παῦλος καὶ δύο ἀξιωματικοὶ ὥρμησαν κρατοῦντες πιστόλιον καὶ ξίφος. Ναῦται τινες, ἡγουμένου τοῦ Ἰακώβου, ἔδραμον εἰς ἐπικουρίαν των· ἀλλὰ συλληφθέντες ἀμέσως ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀφωπλίσθησαν καὶ κατέστησαν ἀνίκανοι πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν.

Οἱ ἐμβᾶται καὶ τὸ πλήρωμα παρετάχθησαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ πλοίου καὶ ἐχώρησαν κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν. Οἱ πιστοὶ ἄνδρες, ἀπὸ τοῦ ἐπιστέγου ἡτοιμάζοντο νὰ ὁρμήσωσι κατὰ τῶν ἀνταρτῶν.

Ὁ δὸν Ὀρτέβα διηύθυνε τὸ στόμιον τοῦ πιστολίου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Μαρτίνεθ.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἰδοὺ καὶ μία ἑβδομὰς πλουσία εἰς ἐγχωρίους φιλολογικὰς εἰδήσεις.

Τὸ ἔκτακτον φύλλον τοῦ *Χρόνου Ἀθηνῶν* ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ Γαζοχωρίου, ἡ ἀγγελλομένη εὐτράπελος ἑβδομαδιαία ἐφημερὶς «ΤΟ ΑΣΤΥ» καὶ ἡ *Παιδικὴ ἀνθολογία* τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου (ἐκδιδόντος τοῦ κ. Γ. Κασδόνη) εἰς τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα χρονολογικῶς ἀνήκουσι.

Τὸ ἔκτακτον φύλλον. Εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν πασχόντων πτωχῶν φιλανθρωπικὰς προσπαθείας τῆς Διευθύνσεως τοῦ «Χρόνου Ἀθηνῶν» ὀφείλεται καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ τοιούτου φύλλου, εἰς ὃ πολλοὶ κατέθηκαν τὰ προϊόντα τῆς γραφίδος αὐτῶν.

Ὁ κ. Δούνης καὶ ἄλλοτε—ἐπὶ τῇ 25ῃ Μαρτίου—ἐξέδοτο ἔκτακτον φύλλον· ἐὰν δὲ καταβάλληται μείζων προσπάθεια ὡς πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ φύλλου μορφὴν ὑπάρχει ἐλπὶς κατὰ πᾶσαν ἔκτακτον περίστασιν νὰ διερχώμεθα εὐαρέστους ὥρας ἀναγινώσκοντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀποτεθησαυρισμένην ὕλην τερπνὴν καὶ ὠφέλιμον.

Οἱ προοδευτικοὶ νεωτερισμοὶ οὗτοι τοῦ κ. Διευθυντοῦ τοῦ *Χρόνου Ἀθηνῶν* ὄντως τιμῶσι τὸν ἑλληνικὸν τύπον.

Τὸ Ἄστυ. Τοιοῦτον φέρει ὄνομα ἡ τῇ διευθύνσει τοῦ δημοφιλοῦς λογοτέχνου κ. *Χαραλάμπους Ἀντίνου* ὅσον οὔπω ἐκδοθησομένη ἐφημερίς, ἥτις ὄντως «δὲν γεννᾶται ὅπως ἐπαυξήσῃ ἀνωφελῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένων φύλλων».

Τὸ *Ἄστυ*, ἀνῆκον εἰς εἶδος δημοσιογραφίας μήπω μέχρι τοῦδε ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν καλλιεργηθέν, ἔχει τὴν ὑπερηφανίαν νὰ πιστεύῃ ὅτι «θὰ ἔχῃ ὅλως ἰδίαν ὑπόστασιν» καὶ ὅτι θ' ἀποτελῇ ἂν οὐχὶ μοναδικήν, τοὐλάχιστον σπανίαν ἐξαίρεσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν.

Ἡ *Ἑβδομὰς* χαίρει, καθότι ἀποκτᾷ συνάδελφον, ἥτις εἰς οὐδεμίαν κομματικὴν ἀποχρωσιν ἀνήκουσα, θὰ ἔχῃ πλήρη ἐλευθερίαν καὶ αὐτοβουλίαν φρονήματος, ἐκτιμήσεως καὶ ἐνεργείας.

Ἡ τερπνὴ αὐτῆς καὶ ποικίλη ὕλη θὰ περιστρέφηται περὶ τὰ σύγχρονα πολιτικά, κοινωνικά, φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἐν γένει γεγονότα. Πρὸς τοῦτο ἐξησφαλίσθη ἤδη ἡ τακτικὴ καὶ ἔκτακτος συνεργασία τῶν μάλιστα δεδοκιμασμένων καλάμων, τῶν ἐπὶ χάριτι καὶ εὐφυΐᾳ διακριθέντων ἐν τῇ συγχρόνῳ ἑλαφρᾷ λεγομένῃ φιλολογίᾳ καὶ τῇ δημοσιογραφίᾳ.

Ἐκ τῶν κυριωτάτων προσόντων τοῦ *Ἄστεος* θὰ εἶνε αἱ *εἰκόνες* καὶ αἱ *γελοιογραφίαι*, αἵτινες θὰ κατέχουσιν ἀρκετὸν μέρος τοῦ φύλλου καὶ θὰ εἶνε σχετικαὶ πρὸς τὰ ἑκάστοτε συμβαίνοντα καὶ τὰ κατ' αὐτὰ δρῶντα ἄτομα. Οὕτω τὸ *Ἄστυ*, ἀναπληροῦν ἐν μέρει καὶ τὴν ἔλλειψιν εἰκονογραφημένης ἐφημερίδος, ἔσται πολύτιμον ἀπόκτημα διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἰδίως καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητάς.

Τὰς εἰκόνας καὶ τὰς γελοιογραφίας θὰ χαράσσῃ ἡ *μύη ἐν Ἑλλάδι ἀναδειχθεῖσα* ἀπαράμιλλος γραφίς, ἧς ἡ ἀξία ἀνεγνωρίσθη πανταχοῦ διὰ τοῦ *Ἀσμοδαίου*. Διὰ τὴν τελειοτάτην ἐκτύπωσιν τῶν εἰκόνων τὸ *Ἄστυ* θὰ καταβάλῃ πᾶσαν θυσίαν ὅπως εἰσαγάγῃ τὰς νεωτέρας πρὸς τοῦτο μεθόδους, ἵνα καταστῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐφάμιλλον πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἐκδιδόμενα τοιούτου εἴδους φύλλα. Οὕτω *διὰ πρώτην φορὰν ἐν Ἑλλάδι* θὰ ἐκδοθῇ φύλλον περιέχον σὺν ταῖς ἄλλαις καὶ ἐντέχνους εἰκόνας *χρωμολιθογραφημένας*.

Τὸ *Ἄστυ* θὰ ἐκδίδωται κατὰ Κυριακὴν συνηθέστατα εἰς *δίπλοῦν* καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ *Ἀσμοδαίου*, ἐκτάκτως δὲ καὶ ὁσάκις ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ θὰ ἐκδίδωται καὶ δὶς τῆς ἑβδομάδος ἐκτυπούμενον μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας.

Ἂν καὶ ἡ πραγματοποίησις πασῶν τῶν ἀνωτέρω ἐπαγγελιῶν ἀπαιτῇ ὑπερόγκους δαπάνας, οὐχ ἧττον ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ *Ἄστεος* ὁρίζεται εἰς δραχμὰς 12 διὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις, εἰς 15 διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ εἰς 20 διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητάς.

Οἱ συνδρομηταὶ τῆς *Ἑβδομάδος*, ὑπὲρ ὧν θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν προνόμιά τινα, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ τοῦ *Ἄστεος* διὰ τοῦ γραφείου ἡμῶν.

Παιδικὴ Ἀνθολογία. Οὕτως ὀνομάζεται ἡ πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρ. Π. Κουρτίδου καταρτισθεῖσα συλλογὴ τῶν ἀρίστων ποιημάτων τῶν δι' ἀνήβους γραφέντων.

Ἐν τῇ *Ἀνθολογίᾳ* ὑπάρχουσι ποιήματα τῶν ποιητῶν *Διονυσίου Σολωμοῦ*, *Γεωργίου Χ. Ζαλοκώστα*, *Ἀλεξάνδρου Σούτσου*, *Ἠλία Ταντάλιδου*, *Ἀλεξάνδρου Ῥ. Ῥαγκαβῆ*, *Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου*, *Ἀχιλλέως Παράσχου* καὶ ἄλλων, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀξίων τοῦ ἱεροῦ τούτου ὀνόματος, μετὰ συντόμων βιογραφιῶν.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πέντε ἀθάνατα ποιήματα ἄλλου τινὸς Ποιητοῦ, τοῦ ὑπάτου τῶν ἐν Ἑλλάδι, τοῦ μόνου οὐτινος δὲν ὑπάρχει βιογραφία.

Ὁ ποιητὴς οὗτος εἶνε ὁ *Λαός*.

Καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν βιογραφεῖται εὐκόλως.

*

Ἓν μόνον θὰ παρατηρήσωμεν.

Ὁ φίλτατος συνεργάτης ἡμῶν κ. Κουρτίδης, τὰ φιλελεύθερα καὶ φιλανθρωπικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα ἠθέλησεν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ μέχρι τῶν πνευματικῶν προϊόντων, λησμονῶν ἐν τῇ ὑπερεκχειλίσει τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ ὅτι αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι εἰς οὐδὲν ἄλλο τείνουσιν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ καθιερώσωσι τὴν *ἀριστοκρατίαν τῆς διανοίας*. Κατεχώρισε δὲ ποιήματα *λογίων νέων*, οὓς εἰρωνεύθη πικρῶς θέσας πλησίον, καὶ ἐνίοτε πρό, ἀνδρῶν τρισεβάστων καὶ μεγάλων! . .

Ἐκτὸς ἂν ἠθέλησεν, ὡς ἀληθὴς καλλιτέχνης, πλησίον τοῦ φωτὸς νὰ θέσῃ καὶ σκιάν.

Ναί! Δὲν ἀρκεῖ τις νὰ γράφῃ τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὴν Παναγιὰ τοῦ Παράσχου, οὔτε νὰ σφυρηλατῇ, καὶ διὰ ξένων μάλιστα δυνάμεων, τοὺς στίχους τοῦ κ. Βλάχου, οὔτε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μιμήσεις τῶν ἐρωτικῶν καὶ τῶν παιδαγωγικῶν τοῦ κ. Κατακουζηνοῦ, ὅπως εἶνε ποιητὴς μας.

Ἀπαιτοῦνται ἔμφυτος καλαισθησία, γενναιότης φρονημάτων, ἀγνότης καρδίας, ἀληθὴς φιλοπατρία, ἀκραιφνὴς ἑλληνισμός, ὑγιὴς φαντασία, ἰσχυρὰ διάνοια καὶ ἐπὶ πᾶσι **γνώσεις**, ὅπως τις γίνῃ ἄξιος νὰ ἀποκαλῆται ποιητὴς ἔθνους τινὸς καὶ ν' ἀναγνωρίζηται ὡς τοιοῦτος κατὰ τὸν παρόντα μάλιστα αἰῶνα τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀργασμοῦ καὶ τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν λατρείας.

Τοὐλάχιστον αἱ μέλλουσαι γενεαὶ ἐκ τῆς ἐν λόγῳ Ἀνθολογίας θὰ μάθωσι περὶ πολλῶν *πότε ἐγεννήθησαν*, ἐνῷ εἶνε ζήτημα ἐὰν θὰ ἐγνώριζον. . . . *ὅτι ἐγεννήθησαν*.

*

Κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κουρτίδου εἶνε λαμπρὸν καὶ ἀναπόφευκτον εἰς πάντα ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν τέκνων του μεριμνῶντα. Κοσμεῖται δὲ διὰ γλαφυρᾶς εἰσαγωγῆς ὑπὸ τοῦ ἰδίου κ. Κουρτίδου γεγραμμένης περὶ «*Ἀπαγγελίας ποιημάτων*» ἐν ᾗ ἐν εἴδει διαλόγου καὶ ἐπὶ καταλλήλων ὑποδειγμάτων εἰσάγεται τις εἰς τὰ γόητρα τῆς ἀληθοῦς ἀπαγγελίας, τῆς παρ' ἡμῖν παρημελημένης, εἰμὴ ἀγνώστου.

*

Τὰ ποιήματα διαιροῦνται λίαν καταλλήλως καὶ πρωτοτύπως εἰς *Θρησκευτικά* — *Φυσιογνωστικά* — *Μύθους* — *Οἰκογενειακά* — *Πατριωτικά* — *Διαλογικὰ* καὶ *Ποικίλα*· ἐν τῷ προλόγῳ δὲ ὁρίζονται τὰ εἰς ἑκάστην ταξιν ἐκ πασῶν τῶν ἄνω κατηγοριῶν ἁρμόζοντα ποιήματα.

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀρχιεπίσκοπος τῶν δυτικῶν αἰδεσ. κ. Μαραγκὸς καταγίνεται εἰς ἱστορικόν τι σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον Graecia sacra Latina. Ἐν αὐτῷ πραγματεύεται τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ', ὃς ἦν ὁ ἱδρυτὴς πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν μέχρι τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Τῆς ἐργασίας δὲ ταύτης ἔναρξιν ἐποιήσατο ὁ λόγιος ἀρχιεπίσκοπος ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς ἐπισκοπικὸν ἐπίτροπον Τήνου, ὁπότε κατώρθωσε νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐπισκοπῆς μεταξὺ τῶν περισωθέντων εὐρωτιωδῶν ἐγγράφων πλήρη σειρὰν τῶν πράξεων τῆς ἐπισκοπῆς ἐπὶ δύο αἰῶνας. Ἡ σπουδαιότης τῶν ἐγγράφων τούτων θεωρεῖται μεγίστη, καθόσον πλεῖστα γεγονότα ἱστορικὰ ὅλως ἄγνωστα ἢ ἀνακριβῶς γεγραμμένα ἀποδεικνύονται· λ. χ. ἡ ἀληθὴς χρονολογία τῆς ἁλώσεως τῆς Τήνου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἥτις ὑπὸ πάντων τῶν ἱστορικῶν ὁρίζεται τῷ 1714, ἐγένετο τῇ 5 Ἰουνίου 1715, καὶ πολλὰ ἄλλα συμβάντα κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τήνου, ἅτινα ἐσημειώθησαν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὑπὸ τοῦ τότε σφραγιδοφύλακος τῆς ἐπισκοπῆς. Τὰ ὀνόματα δέκα ἐπισκόπων οὐδαμοῦ μνημονευόμενα. Πρὸς τούτοις ὁ κ. Μαραγγὸς κατώρθωσε νὰ ἀντιγράψῃ ἢ νὰ λάβῃ ἀντίγραφα πάντων τῶν ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις τῆς Ἀνατολῆς εὑρισκομένων ἐγγράφων καὶ οὕτω ἐλπίζομεν ὅτι πολλὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς περιόδου ταύτης θέλουσι διαφωτισθῇ.

Ὁ γνωστὸς ἐν τοῖς *σοσιαλισταῖς* Ἄγγλος συγγραφεὺς κ. *Χ. Μ. Χύνδμαν* ἔγραψεν ἐκ Λονδίνου πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς ἀγγελθείσης ἐφημερίδος **Ἀρδην** κ. Πλάτωνα Ε. Δρακούλην τὰ ἑπόμενα:

«Ἐπιχαίρω ἀκούων ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πρωτευούσῃ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης εὑρηνται συνάδελφοι *σοσιαλισταί*. Τὸ ὄνομά σας ἀναμιμνήσκει τὰς ἀρχαίας συζητήσεις τῆς Ἀκαδημείας καὶ τὴν *Πολιτείαν* τοῦ Πλάτωνος».

Ἂς ἴδωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἐφημερίδα, δι' ἧς θὰ ἀναπτυχθῶσιν αἱ ἀρχαὶ τῆς πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, καταλληλότατοι (!) ἀληθῶς διὰ τὴν κοινωνικήν μας κατάστασιν . . . .

Ὁ μηχανικὸς Melville, ὁ σύντροφος τοῦ πλοιάρχου Dolong προετοιμάζει νέαν ἐκδρομὴν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον.

Σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως θὰ εἶνε ἡ μεσημβρινὴ ἀκτὴ τῆς χώρας Φραγκίσκου-Ἰωσήφ. Ἐκεῖ θὰ ἱδρυθῇ σταθμός, ὅπου θέλουσιν ἐναποταμιευθῇ ζωοτροφαὶ καὶ ἄλλα εἴδη ἀπολυτως ἀναγκαῖα διὰ 30 ἄνδρας ἐπὶ 4 ἔτη. Ἐκεῖθεν θέλουσι τοποθετηθῇ εἰς διαφόρους ἀποστάσεις τρόφιμα τῇ βοηθείᾳ ἑλκήθρων συρομένων ὑπὸ κυνῶν μέχρι 85 μοιρῶν γεωγραφικοῦ πλάτους. Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ὡς ἰσχυρίζεται ὁ K. Melville, ἐπικρατεῖ πλήρης νηνεμία. Οἱ πάγοι μὴ ταραττόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνέμων σχηματίζουσι μᾶζαν πυκνὴν καὶ ἀρκοῦντος ὁμαλήν, ὅπερ παρέχει αὐτοῖς τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐντὸς 3 μηνῶν θὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ πόλου καὶ θὰ ἐπιστρέψωσι διανύοντες διάστημα 1100 χιλιομέτρων.

Ἐν τῇ κατὰ τὴν 7 Αὐγούστου ε. ε. συγκροτηθείσῃ συνεδριάσει τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν ὁ κ. Γασπὰρ-Ρενὲ-Γρεγορὺ ἀνεκοίνωσεν ὑπόμνημα παλαιογραφικόν, δι' οὗ προσδιορίζεται ὁ τρόπος τῆς πτύξεως τῶν τετραδίων τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων. Κατ' αὐτὸν τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα σύγκεινται συνήθως ἐκ τετραδίων εἴτε ἐξ ἀθροίσματος τεσσάρων φύλλων μεμβράνης ἐντυγμένων εἰς δύο κατὰ τὸ μέσον, ἕκαστον δὲ τετράδιον περιλαμβάνει ὀκτὼ φύλλα εἴτε δέκα ἐξ σελίδας. Ἐν ἑκάστῳ φύλλῳ διακρίνονται δύο ἐπιφάνειαι, ἡ τῆς τριχώσεως τοῦ ζῴου, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ δέρμα, καὶ ἡ τῆς σαρκός.

Ἡ πρώτη εἶνε ῥικνὴ καὶ κᾶτα τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὀρφνίνη, ἡ δὲ δευτέρα λεία καὶ λευκή.

Ὁ κ. Γρεγορὺ ἀπέδειξεν ὅτι αἱ γραμμαὶ ἐχαράσσοντο σχεδὸν πάντοτε πρὸ τῆς ἀπαρτίσεως τοῦ τετραδίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐν ᾗ ὑπῆρχεν ἡ τρίχωσις καὶ ἐπ' αὐτῆς μὲν φαίνονται κοῖλαι, ἐπὶ τῆς ἄλλης δὲ ἔκκρουστοι. Πρὸς σχηματισμὸν τετραδίου ὁ γραφεὺς ἐτακτοποίει πρῶτον τὰ τέσσαρα φύλλα στρέφων τὴν ῥικνὴν ἐπιφάνειαν τῆς μεμβράνης πρὸς τὰ κάτω καὶ εἶτα ἐπέθετε τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου προσέχων πάντοτε ὅπως ἡ ῥυσὴ ἐπιφάνεια τίθηται ὑπὸ τὴν λείαν. Ὕστερον δὲ ἔπτυσσε καὶ τὰ 4 φύλλα ὁμοῦ εἰς τὸ μέσον καὶ οὕτω κατήρτιζε τὸ τετράδιον. Διὸ ἡ λεία ἐπιφάνεια κατεῖχε τὰς σελίδας 1, 4, 5, 8, 9, 12, 13, 16, ἡ δὲ ῥικνὴ τὰς ἐπιλοίπους ὀκτώ· Ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἀνοίξῃ τις χειρόγραφον, εὑρήσει τὰς συγχρόνως προσπιπτούσας τῷ βλέμματι αὐτοῦ δύο σελίδας ὁμοίας. Σπάνιαι ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν γραφεῖσι χειρογράφοις. Διὰ τοῦτο ὁ κ. Γρεγορὺ ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως καὶ ἄλλοι παλαιογράφοι μελετήσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐπὶ λατινικῶν χειρογράφων.

*

Ἐν δὲ τῇ συνεδριάσει τῆς 2/14 τρέχοντος ὁ κ. Bergaigne ἀνέγνω ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀτυχῶς διὰ τὴν ἐπιστήμην ἀποθανόντος κατ' αὐτὰς φιλέλληνος λογίου κ. Egger τὸν ἐπίλογον τῆς ἱστορίας τῆς κρητικῆς τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ ἐξυμνεῖται ἡ πρωτοτυπία τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Κατὰ τὸν κ. Egger, ἐὰν νεώτεραι ἔρευναι ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὴν τέχνην παρέλαβέ τι παρὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν Αἰγύπτου καὶ Ἀσσυρίας, ἐν τοῖς γράμμασιν ὅμως οὐδὲν ὀφείλει οὔτε τῇ Αἰγύπτῳ, οὔτε τῇ Περσίᾳ, οὔτε τῇ Ἰνδίᾳ οὔτε τῇ Κίνᾳ.

Περὶ τοῦ ἀοιδίμου Egger καὶ τῶν ἔργων του θέλομεν γράψῃ βραδύτερον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Αἱ κόραι τοῦ Πανδάρεω» λυρικὸν ἐπύλλιον συνεκδιδόμενον μετὰ τοῦ «Ἀγγέλου τῆς ἀρετῆς» καὶ τοῦ μύθου «Ὄνος εἰκονοφόρος», περὶ ὧν προσεχῶς.

«Περὶ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς», μελέτη τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Ἀνδρέα Ἰ. Παπαδιαμαντοπούλου.

«Θέματα εἰς τὴν Γαλλικὴν γραμματικὴν Ἰ. Καρασούτσα μετὰ διορθώσεως τῶν ἐσφαλμένων καὶ συμπληρώσεως τῶν ἐλλιπῶν ἐν πάσαις ταῖς παραγράφοις, παράρτημα αὐτῆς ἀπαραίτητον ὑπὸ Μαξίμου Δ. Δασκαλάκη (μέρος Β, Συντακτικόν). Εὑρίσκεται παρὰ τῷ ἐκδότῃ κ. Σ. Κ. Βλαστῷ.

Τὸ Δημοτικὸν ᾆσμα περὶ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου (ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος). Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ πρόκειται περὶ τοῦ δημοφιλοῦς καὶ Ἑλληνικωτάτου δημοτικοῦ ᾄσματος

«Μάνα, μὲ τοὺς ἐνιὰ σου γιοὺς καὶ μὲ τὴ μιὰ σου [κόρη».

ὅπερ ὁ κ. Βόλνερ καὶ ὁ ἰδιόρρυθμος Ἕλλην λόγιος κ. Ψυχάρης προσεπάθησαν νὰ τὸ ἀποδείξωσιν Σλαβικῆς καταγωγῆς.

«Παιδικὴ ἀνθολογία» πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων μετὰ προλόγου περὶ ἀπαγγελίας ποιημάτων ὑπὸ Ἀρ. Π. Κουρτίδου ἐκδιδόντος Γ. Κασδόνη

«Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια» περιέχουσα τὰ κατὰ τὸ νέον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως διδακτέα ἐξ ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ Χαρίση Πουλίου Καθηγητοῦ (τόμος Α' διὰ τὴν Α' -ξαν).

«Τριῶν μηνῶν ἀναμνήσεις» (ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ταξιδίου τοῦ εὐδρόμου-Ναυάρχου Μιαούλη·) ὑπὸ Γεωργίου Ἰ. Μαζαράκη. Μέρος πρῶτον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'

Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑβδομάδος»,

Ἡ ἐν Βερολίνῳ Philologische Wochenschrift ἐν τῷ τεύχει τῆς 18/30 Ἰουλίου 1885 περιέχει κρίσιν τῶν *Γλωσσικῶν παρατηρήσεων Κωνσταντίνου Σ. Κόντου* ὑπὸ τοῦ ἐν Πέστῃ καθηγητοῦ B. I. Télfy συντεταγμένην. Ὁ κ. Telfy ἀποκαλεῖ μὲν τὸ βιβλίον ein ausgezeichnetes Werk, εὑρίσκει δ' ὅμως ἐν αὐτῷ καί τινα, ἅτινα δὲν δύναται νὰ ἐγκρίνῃ. Οὕτω λέγει, ἀδίκως ἀπορρίπτεται ἡ λ. *τηλέγραμμα*, καίτοι ὑπάρχει *ἀνάγραμμα*, *ἐπίγραμμα*, *πρόγραμμα*, *σύγγραμμα* κ. ἄ. Ὡσαύτως δὲν πρέπει νὰ ἀποδοκιμασθῇ ἡ λ. *σιταγωγή*, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Ἰσοκράτης εἶπον *σῖτον ἐξαγωγή*. Καλῶς ἔχει καὶ ἡ λ. *σιδηροκόλλησις*, ἀφ' οὗ οἱ ἔνδοξοι συγγραφεῖς ἔλεγον *σιδηροβριθής*, *σιδηροβρώς*, *σιδηρόδετος*, *σιδηρομήτωρ*. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην τοῦ κ. Telfy δύναται νὰ λεχθῇ Ἑλληνιστὶ καὶ *ζώγραμμα* κατὰ τὸ *ἐπίγραμμα* καὶ *δημαγωγὴ* κατὰ τὸ *ἐξαγωγὴ* καὶ *ἀναίσθησις* κατὰ τὸ *ἀμήτωρ*, ὡς *σιδηροκόλλησις* κατὰ τὸ σιδηρομήτωρ!!!!

Ἀποροῦμεν ὡς ἀληθῶς πῶς ἐκδόται γερμανικοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ δέχονται νὰ καταχωρίζωσιν εἰς αὐτὸ τοιαῦτα ληρήματα, ὧν οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀνασκευὴ εἶναι ἀξία σπουδάζοντος ἀνθρώπου.

Λυπούμεθα δὲ καὶ διότι ἀνὴρ πολυμαθέστατος σεβαστὸς δὲ καὶ ἀγαπητὸς τοῖς Ἕλλησι προθυμούμενος νὰ γνωρίσῃ ὡς οἷόν τε τάχιστα τοῖς Γερμανοῖς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ βιβλία ἔγραψε κατὰ σπουδὴν πολλὴν καὶ ἀπεριοσκέπτως ὅσα ἔγραψεν, ἐπελαθόμενος τῆς τοῦ Ὁρατίου παραινέσεως.

Si quid olim scripseris.... nonum.. prematur in annum.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14ῃ Αὐγούστου.

Σ. ΒΑΣΗΣ.

Β'

Τῇ διευθύνσει τῆς Ἑβδομάδος.

Ὁ ἐν Παρισίοις αἰδέσιμος ἀββᾶς κ. Π. Βατιφὸλ ἀναγνοὺς τὰ παρ' ἐμοῦ ἐν ἀριθ. 72 Ἰουλίου 14 τῆς *Ἑβδομάδος* γραφέντα περὶ τοῦ ἐν Βερατίῳ τῆς Νέας Ἠπείρου διατηρουμένου ἀρχαίου χειρογράφου Εὐαγγελίου, ἔσπευσε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ νά μοι παράσχῃ ἐξηγήσεις τινάς, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἐκ πλάνης τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, ὡς ἀπ' αὐτῶν δε καὶ τῶν ἡμετέρων, διεστράφη τοῦ πράγματος ἡ ἀλήθεια. Ὁ κ. L. Delisle ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιγραφῶν ἀνακοινώσει αὐτοῦ δὲν ἀνέφερεν ὅτι τὸ εἰρημένον κειμήλιον ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ αἰδεσίμου κ. Βατιφόλ, ἀλλ' ὅτι γνωστὴς ἤδη οὖσης τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐξ ὑποδείξεως τοῦ προφιλεστάτου μοι κ. L. Duchesne, ἀπελθὼν ὁ αἰδέσιμος ἀββᾶς εἰς Βεράτιον ἀντιπαρέβαλεν αὐτὸ καὶ ἔλαβε σημείωσιν τῶν διαφερουσῶν γραφῶν περὶ τούτου δὲ καὶ μόνου ἐγένετο λόγος ἐν τῇ τοῦ κ. Delisle ἀνακοινώσει, οὐχὶ δὲ περὶ ἀνακαλύψεως, ἧς οὐδόλως ἀντιποιεῖται τῆς τιμῆς ὁ σεβάσμιος ἀνήρ. Ἀναμιμνήσκει με μάλιστα ἐν οἷς μοι ἐπιστέλλει, ὅτι ἐγὼ αὐτὸς ἐδήλωσά ποτε τῷ πολυμαθεῖ φίλῳ μου κ. Duchesne τὰ περὶ τοῦ εἰρημένου χειρογράφου. Καὶ ὄντως, ὅτε εὐμοίρησα νὰ γνωρισθῶ μετ' αὐτοῦ, εἰς Πάτμον πρὸ χρόνων ἀφικομένου εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης, ἐπέδειξα αὐτῷ τὸ ὑπ' ἀριθ. ΞΖ' πορφυροβαφὲς περγαμηνὸν τεῦχος τῆς ς' ἑκατονταετηρίδος, ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ μόνων 33 φύλλων περιλαμβανόντων λείψανα τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου. Τούτου δὲ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν παρεκβαλὼν ἐκ τῆς ἐμῆς *Ἀναγραφῆς τῆς Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης*, συνωδευμένην καὶ μετ' ἀπογράφου αὐτῶν κατὰ σελίδα καὶ στίχον ἀπαραλλάκτου καὶ μιᾶς ἐν πανομοιοτύπῳ σελίδος, εἶχον προαποστείλῃ τῷ ἐν Λειψίᾳ περικλεεστάτῳ παλαιογράφῳ καὶ ἐκδότῃ τῶν ἱερῶν Γραφῶν Κωνστ. Τισσενδορφίῳ, ὅστις ἀπαντῶν ἐδήλωσέ μοι ὅτι ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ πατμιακοῦ χειρογράφου διετηροῦντο δώδεκα φύλλα ἐν τρισὶ τῶν κατὰ τὴν ἑσπεριαν Εὐρώπην βιβλιοθηκῶν, ἤτοι δύο μὲν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ τῆς Βιέννης, ἓξ δὲ ἐν τῇ οὐαϊτικανείῳ καὶ τέσσαρα ἐν τῷ βρεττανικῷ μουσείῳ, αὐτὰ ταῦτα ἐπαναλαβὼν ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς τελευταίας κριτικῆς ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἧς ἐν τῇ πέζῃ ὑπέδειξε τὰς διαφερούσας γραφὰς αὐτοῦ, καὶ ἧς λάμπρὸν ἀντίτυπον, μνήμης ἀνεπιλήστου ἐμπόρευμα, ἐδωρήσατό μοι ὁ πάντ' ἀγαθὸς φίλος κ. Duchesne. Καὶ οὗτος δὲ ἀκριβέστατα ἀντιγράψας αὐτὸ ἐξέδωκε πανομοιοτύπως, ἀλλὰ μικροτέροις κεφαλαίοις χαρακτῆρσιν, ἐν τῷ: *Mémoire sur une mission au mont Athos par Duchesne et Bayet, σελ. 191—223. Paris 1877.* Καὶ λοιπὸν ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Βερατίου ἐμφερομένης παλαιᾶς σημειώσεως ἐπῆλθέ μοι ἡ ὑπόνοια μὴ ἄρα ὑπῆρχε καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ πατμιακοῦ τεύχους ἀπεσπασμένον, ὅπερ οὐδαμῶς ἀπίθανον, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸ εἶναι τῆς ἰδίας ἡλικίας καὶ ἐπὶ πορφυροβαφοῦς περγαμηνῆς ἀργυρογραφέσι κεφαλαίοις χαρακτῆρσιν, ὥσπερ καὶ ἐκεῖνο, γεγραμμένον. Τὴν δ' ὑπόνοιάν μου ταύτην ἐκφράσας καὶ τῷ κ. Duchesne ἔδειξα αὐτῷ σὺν ἅμα καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ ἀναφερόμενα ἐν τῷ πονήματι τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Βελεγράδων κ. Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, ὧν ἀποσημείωσιν εἶχεν ἔκτοτε λάβῃ. Ἴσως δ' ἡ ὑπόνοιά μου ἀποβῇ καὶ πραγματικὴ ἀλήθεια ὅταν ἴδῃ προσεχῶς τὸ φῶς ἡ ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου ἀββᾶ κ. Βατιφὸλ γενομένη ἐπεξεργασία ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρογράφου.

Ταῦτα εἰρήσθωσαν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ αἰδεσίμου ἀνδρὸς καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀληθείας.

Ὑμέτερος

Ι. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝ.

Δύναται τὸ τηλέφωνον ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν τηλέγραφον;

Διὰ τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας διαφόρων καταστημάτων, οἷον Ὑπουργείων, Διοικήσεων, Ἐργοστασίων, ἀστυνομικῶν ἢ στρατιωτικῶν σταθμῶν κλπ., καθ' ἃς οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν θέλουσι νὰ δώσωσι διαταγὰς ἢ ὁδηγίας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτούς, νὰ λάβωσι πληροφορίας, ἢ νὰ συνεννοηθῶσι μεταξὺ των ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ καταστήματος, ἢ τῆς αὐτῆς πόλεως, ἢ καὶ μεταξὺ διαφόρων πόλεων καὶ τοποθεσιῶν οὕτως ὥστε οἱ συνεννοούμενοι νὰ πράττωσι τοῦτο ἐκ τῶν γραφείων των, καὶ τοῦ τόπου τῆς ἐργασίας των, χωρὶς νὰ μετακινῶνται, τὸ τηλέφωνον, βεβαίως, εἶνε τὸ καταλληλότατον μέσον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, μέσον εὔχρηστον καὶ ἁπλούστατον, ὡς μὴ ἀπαιτοῦν οὐδεμίαν προηγουμένην ἐξάσκησιν ἢ γνῶσιν, καὶ ὅπερ ἀντικαθιστᾷ τρόπον τινὰ εἰς μεγάλας ἀποσάσεις τοὺς ἀκουστικοὺς σωλῆνας τοὺς ἀπολήγοντας μονίμως εἰς ὡρισμένα μέρη ἔνθα οἱ συνεννοούμενοι.

Τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς πάντας καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν τηλέγραφον, τὸ ἠλεκτρικὸν τοῦτο οὔτως εἰπεῖν ταχυδρομεῖον, δι' οὗ ἕκαστος ἐξαποστέλλει τὴν τηλεγραφικήν του ἐπιστολὴν γραπτήν, μένουσαν καὶ ὑπὸ ἔλεγχον πιστῆς μεταβιβάσεως.

Ὁ τηλέγραφος λειτουργῶν ὄχι μόνον ἠλεκτρικῶς, ἀλλὰ καὶ μηχανικῶς, ἀνανεώνει διὰ τοῦ μηχανικοῦ αὐτοῦ μέρους τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα οὕτως, ὥστε τοῦτο διατρέχει ἀκαριαίως ἐκτάσεις μεγάλας, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς.

Ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ τηλέφωνον ἐτελειοποιήθη, καὶ μεταβιβάζει τὴν φωνὴν τόσον μακράν, καὶ τόσον θετικῶς ὅσον καὶ ὁ τηλέγραφος, καὶ ὅτι ἀντὶ τῶν τηλεγραφείων, ἱδρύονται τηλεφωνεῖα κοινά, οὐχὶ ὡς τὰ ὑπάρχοντα νῦν ἐν Εὐρώπῃ δι' ὡρισμένα γραφεῖα, καταστήματα καὶ οἰκίας, ἀλλὰ τοιαῦτα, ὥστε ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν τηλέγραφον καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἕκαστος μεταβαίνει ἢ στέλλει τὸν ἄνθρωπόν του, οὐχὶ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸ ἄτομον, ὅπερ δὲν ἔχει παρ' ἑαυτῷ τηλέφωνον, ἀλλὰ νὰ δώσῃ γραπτὸν τὸ τηλεφώνημά του, ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε τηλεγραφήματος, ἵνα τηλεφωνηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν μεταβίβασιν ὑπαλλήλου εἰς τὸν συνάδελφόν του τῆς ἑτέρας πόλεως, οὗτος δὲ νὰ γράψῃ ἀκροώμενος αὐτό, καὶ τὸ ἀποστείλῃ γεγραμμένον πρὸς ὃν διευθύνεται ὡς τηλεγράφημα, δηλαδὴ ὡς *τηλεφωνόγραφον*. Ἕκαστος κατανοεῖ ὅτι οὐδεμία προσγίνεται ὠφέλεια εἰς τοὺς ἀνταποκρινομένους τοιουτοτρόπως, ἀπ' ἐναντίας βλάβη πρῶτον, διότι ὑφίσταται κίνδυνος παραμορφώσεως τοῦ τηλεφωνήματος κατά τε τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν γραφήν, καὶ δεύτερον, διότι οὐδεὶς ἔλεγχος ὑπάρχει, οὐδὲν μένει γραπτὸν κατὰ τὴν ὁμιλίαν. Προστεθήτωσαν εἰς ταῦτα καὶ αἱ δυσχέρειαι τῆς μεταβιβάσεως διεθνῶν τηλεφωνημάτων, καὶ αἱ παραμορφώσεις τούτων, προερχόμεναι ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῶν συνορικῶν τηλεφωνείων, ἀναγκαζομένων νὰ τηλεφωνῶσιν εἰς διαφόρους ξένας γλώσσας, κακῶς δὲ γνωριζόντων καὶ προφερόντων αὐτάς.

Ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν, σπανίων περιπτώσεων, δὲν δύναται νὰ εἶνε πρακτικὴ ἡ ἄμεσος συνομιλία αὐτῶν τῶν ἀνταποκρινομένων ἀπ' εὐθείας, διότι ἕκαστος δὲν ἀφίνει τὸ ἔργον του ἵνα μεταβαίνῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸ τηλεφωνεῖον καὶ συνεννοῆται. Τοῦτο ἤθελεν ὑποθέσει προηγουμένην εἰδοποίησιν πρὸς πρόσκλησιν τοῦ ἀνταποκρινομένου εἰς ὡρισμένην ὥραν εἰς τὸ ἕτερον τηλεφωνεῖον καὶ πρόσθετον δαπάνην, ἑπομένως ταῦτα πάντα εἶναι ἐναντία τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς καλῆς χρήσεως τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χρήματος. *Τὸ τηλέφωνον* λοιπόν, φρονοῦμεν, *δὲν δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ*, ὡς διϊσχυρίζονταί τινες, *τὸν τηλέγραφον*.

Δ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Πότε καὶ ὑπὸ τίνος εἰσήχθη ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ χρῆσις τῆς πατάτας ἐν Καλαβρύτοις;—Τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν, ἂν τῷ ἔλεγον, ὅτι πρὸ τοῦ 1840 ἐν Καλαβρύτοις ἠγνοεῖτο καὶ κατ' ὄνομα

ἡ λαοπρόβλητος *πατάτα;* καὶ μολαταῦτα εἶνε ἀληθές. Ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Νομάρχης (Διοικητὴς) Καλαβρύτων Στρατηγὸς *Δ. Κριεζῆς*, τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, εἰς ὃ ἄλλαι πόλεις ὀφείλουσι τοὺς ἐλαιῶνάς των, εἰσήγαγε καὶ τὴν *πατάταν*, ἐξ οὗ καὶ ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἐντοπίων: *ὁ διοικητὴς Πατάτας.*

Ἀφοῦ πρῶτον ἐξήντλησεν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τοὺς κατοίκους ὅπως καλλιεργήσωσι τὴν *πατάταν*, ἣν οὐδὲ νὰ γευθῶσιν ἔστεργον, ἐπενόησε τὸ ἑξῆς τέχνασμα.

Προσκαλέσας κάποτε τοὺς ἰσχύοντας τοῦ τόπου εἰς γεῦμα, εἰς ὃ τοῖς παρέθεσε πλεῖστα ὅσα φαγητὰ ὡραιότατα μαγειρευμένα. Εἰς τὸ τέλος τοῦ γεύματος τοὺς ἠρώτησε πῶς τοῖς ἐφάνησαν καὶ ἀφοῦ ἤκουσε τοὺς ἐνθουσιώδεις λόγους των τοῖς ἐφανέρωσεν ὅτι εἰς πάντα ὡς βάσις ἦτο ἡ πατάτα.

Ἰδοὺ ἂν θέλετε καὶ κατάλογος τῶν φαγητῶν:

Σοῦπα ἀπὸ *πατάταις*
Μουσακᾶς μπακαλάρο μὲ *πατάταις*
Μουσακᾶς κρέας μὲ *πατάταις*
Κρέας ψαχνὶ μὲ *πατάταις*
Ψητὸ κρὸ φοῦρνο μὲ *πατάταις*
Σαλάτα *πατάταις*
Τηγανιταὶς *πατάταις*
Κερτέδαις *πατάταις*
Πουρὲ *πατάταις*
Σβίγκαι *πατάταις.*

Ἐν Καλλιφωνίᾳ ὅμως εἰσήχθη ἡ πατάτα ἐπὶ Καποδιστρίου, ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Μαυρομμάτη, ἐξ Ἀμερικῆς ἀποσταλεῖσα· ἀλλὰ μόνον ἀφοῦ αὐτὴ ἐπετεύχθη ἔλλειψι ἀλεύρου.

Προσέχετε εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα. Εἰς πολὺν γωνίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων δὲν ὑπάρχουσι ζυθοπωλεῖα. Ἐν Ἀμαρουσίῳ, ἐν Κηφισιᾷ, ἐν Κολοκυθοῦ, προβάλλει τὸν ἀμφιβόλου προελεύσεως ἀφρόν του ὁ ξανθὸς ζῦθος, τοῦτο δὲ συνοδεύουσιν ὡς ἐμβλήματα ἐκπολιτίσεως, τὸ σαλάμι, ἡ μορταδέλλα, τὸ εὐρωπαϊκὸν τυρὶ κτλ. Οὐ μόνον ὁ ἐξιππασμένος εὐρωπαίζων, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς ἐργάτης παραιτῶν τὸν ἰθαγενῆ καὶ γνήσιον ῥητινίτην, ἐντρυφᾷ μετὰ τῆς συμβίου του, τὴν Κυριακήν, ὅτε ἐξέρχεται πρὸς ἀναψυχὴν εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ ταῦτα προϊόντα.

Ἀλλὰ φαντάζονται ἄρά γε τί εἶνε τὰ πράγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἰσάγουσιν εἰς τὸ στόμα των, ἢ τί δύνανται νὰ εἶνε;

Γενομένης χημικῆς ἀναλύσεως τῶν τοιούτων εἰδῶν, ἐν Παρισίοις ἀπεδείχθη ὅτι αἱ μορταδέλλαις ἐκτὸς τοῦ λίπους περιέχουσιν ἄλευρον καὶ ἄμυλον, ἵππειον κρέας. Τὰ σαλάμια περιέχουσι ψημένα κρόμμυα καὶ αἷμα, ὅπερ δὲν εἶνε πάντοτε νωπόν, ἐξ οὗ τὰ δηλητηριώδη ἐνίοτε ἀποτελέσματά του. Ὁ δὲ ἰταλικὸς τυρὸς περιέχει καὶ ξέσματα ὀστεωδῶν ὑλῶν.

Αἱ τοιαῦται πληροφορίαι δὲν πιστεύομεν ν' ἀνοίξωσι τὴν ὄρεξιν τῶν σαλαμοφάγων. Προσοχή, καταναλωταὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν εἰδῶν, διότι τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη δὲν ἐξέρχεται μόνον τοῦ στόματος, ἀλλὰ καὶ εἰσέρχεται εἰς αὐτό, ὡς βλέπετε.

Γερμανικὴ διασπορά. — Κατὰ νεωτάτην στατιστικὴν εἰς 2,508,000 ἀριθμοῦνται οἱ μακρὰν τῆς πατρίδος των ζῶντες Γερμανοὶ ἐξ ὧν 1,967,000 ζῶσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, 44 χιλιάδες εἰς Βρασιλίαν, 42 χιλ. εἰς Αὐστραλίαν, 98,500 εἰς Αὐστρίαν, 95,000 εἰς Ἑλβετίαν, 82,000 εἰς Γαλλίαν, 42,000 εἰς Ὁλλανδίαν, 40,000 εἰς Ἀγγλίαν, 34,200 εἰς Βέλγιον καὶ 33,000 εἰς Δανίαν.

Εἰς πόσας χιλιάδας ἄρά γε συμποσοῦνται οἱ Ἕλληνες, οὓς μικρόνους πολιτικὴ ἐδίωξε μακρὰν τῆς πατρίδος των πρὸς εὕρεσιν αἰσιωτέρου μέλλοντος;

Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς τελευταίας ἐν Τήνῳ πανηγύρεως.

Δύο ἐξ Ἀθηνῶν ξένοι μεταβάντες εἰς τὸν τόπον τῶν θαυμάτων καὶ τῶν καλλιτεχνῶν περιέρχονται τὴν μεσημβρίαν πρὸς εὕρεσιν καταλλήλου ἑστιατορίου, ὅτε αἴφνης εἰς τὸ ὑπέρθυρον μικρᾶς τινος οἰκίας ἀναγινώσκουσι τὴν ἐπιγραφὴν

ΛΟΥΚΑΝΤΑ ΚΟΝΟΜΙΤΣΗ

Οὐχὶ τόσον χάριν τῆς *οἰκονομικότητος*, ὅσον χάριν τῶν ἐγγυήσεων, ἃς συνήθως παρέχει ἡ οἰκιακὴ μαγειρική, εἰσέρχονται.

Ξένοι. Καὶ τί φαῖ ἔχετε;

Τήνιος. Τίφτά...

Ξένοι. Πῶς τίποτε! λοιπὸν τί θὰ 'πῇ *Λουκάντα κονομιτσή.*

Τήνιος. Θὰ 'πῇ 'μαθὲς νὰ 'ψωνίστε, νὰ φέρτε, νὰ μαγειρέψουμε, νὰ φάτε σεῖς, νὰ φάμε τσ' ἐμεῖς!..

Ἀγνοοῦμεν ἂν οἱ ξένοι συνεμορφώθησαν πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ πρωτοτύπου ξενοδοχείου.

Ἡ σκηνὴ ἐν καφενείῳ.

Πελάτης. Τί γλυκὰ ἔχει;

Ὑπηρέτης. Κόκ, Παστίτσια, Πάστα φροῦτο, Σαβαρέν, Σαλισβουρῆ, Πα...

Πελάτης (διακόπτων αὐτόν). Φέρε μου ἕνα Σαλισβουρῆ.

Ὑπηρέτης (Μεγαλοφώνως). Ἕναν Σαλισβ...

Πελάτης (διακόπτων) Ὄχι...ὄχι...φέρε μου καλλίτερα ἕνα λουκοῦμι.

Καὶ ὁ ὑπηρέτης στεντορείως!

Ὁ Σαλισβουρῆς νὰ γίνῃ λουκοῦμι...

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

133. *Αἴνιγμα.*

Νερὰ μὲ τριγυρίζουνε, ὠκεανοὶ μεγάλοι
Καὶ εἶμαι σὰν θεώρατο καράβι ἀραγμένο.
Μὰ πάλι καὶ ἱστορικὸ κομμάτι γῆς σημαίνω
Ποὺ εἶδε λίγη 'λευθερὶα καὶ περιμένει κι' ἄλλη.

134. *Στοιχειόγριφος.*

Μετὰ τοῦ κάππα, παίζουσιν
οἱ ἀκνηροί,
μὲ δίχως, περιπαίζουσιν
οἱ ὀλληροί!..

135. *Συλλαβόγριφος.*

Εἶμαι πρᾶγμα πολύτιμον καὶ ὄνομα ἐπίσης
ἂν κάτι φάγῃς στὴν ἀρχή,
γίνομαι σχῆμα. Προσοχή!
εὐκόλως; θὰ μὲ λύσῃς.

136. *Λεξίγριφος.*

Ἐὰν δὲν ἔχῃς πρόθεσιν, μὲ στέλνεις νὰ διαβάσουν·
μὲ πρόθεσιν μὲ γράφεις ἄχ! γιὰ κείους ποὺ θὰ πεῖ-
[ράσουν!

137. *Στοιχειόγριφος.*

Εἶμ' ἀπρόπτωμα κτηνῶδες
μ' ἕνα βήτα ἐμπροσθά, γίνομ' ὄνομα βλακῶδες.

138. *Μαθηματικὴ ἐρώτησις.*

Πῶς δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὸ ὑπόλοιπον ἀφαιρέσεως, ἡς εἶνε ἄγνωστοι οἱ δύο ὅροι;

139. *Παραγωγὴ ὀνόματος.*

Πόθεν παράγεται τὸ ὄνομα τοῦ ἡρωϊκοῦ «Σουλίου»;

140. *Ὠφέλιμοι γνώσεις.*

Πῶς ἐξηγεῖται τὸ ὅτι κρυόνει ἕνα φαγητὸν καὶ ἕνα ζεστὸν ὅταν τὸ φυσᾷ τις;

141. *Ἀπρόπτον.*

Τέσσαρες φίλοι ἔπαιζαν ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὸ πρωὶ εὑρέθη ὅτι εἶχον κερδήσει καὶ οἱ τέσσαρες ἀπὸ 20 φράγκα. Πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο;

142. *Ἀπρόπτον.*

Τί καίεται μόνον καὶ μόνον ὅπως φυλάξῃ τὸ μυστικόν;

ΛΥΣΕΙΣ

121. Τραπεζίτης. — 122. Χρῆμα-ῥῆμα. — 123. Ζῆλος, ἦλος. — 124. Ὁ Βοτανικὸς Αἰνιατος. — 125. Ἀνδρέας Βαρούσης. Ἐν Θάκῃ τῷ 1790· ὁ Ἀμπρος Κατσώνης. — 126. Τὸ ὅτι στρῶμα κοινοῦ ἅλατος προκαλεῖ τὴν τῆξιν τῆς χιόνος προέρχεται ἐκ τῆς ἀμοιβαίας χημικῆς συγγενείας τοῦ ἅλατος καὶ τοῦ ὕδατος, ἢ μᾶλλον διότι τὰ ὑγροσκοπικὰ ἅλατα (δηλαδὴ τὰ ἀπορροφῶντα τὴν ὑγρασίαν) ἀπορροφῶσιν ὅπως μεταβῶσιν ἐκ τῆς στερεᾶς καταστάσεως εἰς τὴν ὑγρὰν ὡρισμένην ποσότητα θερμότητος, ἄλλως τὸ ἅλας ἐρχόμενον εἰς συνάφειαν μετὰ τῆς χιόνος (ἥτις εἶνε ὕδωρ πεπηγὸς) προσλαμβάνει τὸ ὕδωρ ἵνα διαλυθῇ καὶ προκαλεῖ τὴν τῆξιν τῆς χιόνος. 127. Ὁ Ἰακωβάκης Ρῖζος Νερουλὸς εἰς τὸ ποίημα «Νοσταλγία». — 128. Ἐν ἔτει 1840 ὑπὸ τοῦ Νομάρχου (Διοικητοῦ) Δημητρίου Κριεζῆ. — 129. Ὁ πατὴρ εἶχεν 8 φράγκα. [Ἤτοι ὁ Α'. διπλασιασμὸς 2 χ — 8. Ο Β'. 2 (2 χ — 8) 6 = 4 χ — 18. Ὁ Γ' 2 (4 χ — 18) 6 = 8 χ — 42 καὶ ὁ Δ'. 2 (8 χ — 42) — 6 = 16 χ — 90. Λοιπὸν 16 χ — 90 = 38. Χ = $\frac{38+90}{16}$ = 8 φράγκα] Ἡ κόρη εἶχεν 11 φράγκα καὶ 25|00 [Ἤτοι· 2 υ — 12. Ἡ δευτέρα ἀφαίμαξις 2 (2 υ — 12) — 12 = 4 υ — 36. Ἡ γ' 2 (4 υ — 36) — 12 = 8 υ — 84 καὶ ἡ τετάρτη 2 (8 υ — 84) — 12 = 16 υ — 180. Λοιπὸν 16 υ = 180· υ = $\frac{180}{16}$ = 11 φράγ. καὶ 25|00]. — 130. Βουλὴ οὐλὴ βλη. — 131. Οἱ ποιηταὶ ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ τὰ ἄστρα, ἐνῷ τὰ ἄστρα οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι τῶν ποιητῶν. — 132. Ἀμφότερα πολὺ δυσκόλως χωνεύονται.

Λύται τῶν πλείστων.

Ἐν Ἀθήναις ὁ κ. Ν. Ξ. Τ. καὶ ἐν Ναυπλίῳ ἡ δεσποινὶς Ναυσικάα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Π. Γ. Ρ. Πάτρας. Φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Γ. Γαλάζιον. Ἐλάβομεν καὶ τὰ δύο δελτάρια, παραγγελία σας ἐξετελέσθη, σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν προθυμίαν σας. Σᾶς ἐγράψαμεν ταχυδρομικῶς — κ. Χ. Δ. Ναύπλιον. Ἀριθ. 72 ἀπεστάλη, σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Δ. Κ. Ἄργος. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Σᾶς ἐγράψαμεν — κ. Ν. Π. Μόσχον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Ἰ. Τσ. Λιών. Ἀπεστάλη. — κ. Ἰ. Γ. Ψ. Κοπαρισσίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ἐνεργείας σας· θὰ φροντίσωμεν διὰ τὸ χειρόγραφον. — Π. Β. Προῦσαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ἐνεργείας σας. — κ. Γ. Δ. Π. Τρίγλιαν. Προσεχῶς θὰ σᾶς γράψωμεν. — κ. Ἐ. Γ. Ῥέθυμναν. Ἀπεστάλη. — κ. Στ. Σ. Γιούργεβον. Ὁ διαγωνισμὸς ἰσχύει ἐπὶ τετραετίαν. Τὸ πρόγραμμα τροποποιηθήσεται προσεχῶς. Λογοδοσία Ἀρσακείου προσεχῶς. — κ. Πολ. Π. Ἀδριανούπολιν. Ἐλήφθησαν σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ἀ. Κ. Χ. Σύρον. Ἀποδείξεις ἐστάλησαν τῷ Σ. Ἐπιστολὴ ἐδόθη πρὸ πολλοῦ τῷ Ἰμδ.

Ἐν Ἀθήναις — Τύποις «Κοινότητος».